

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
KATEDRA ROZVOJOVÝCH A ENVIRONMENTÁLNÍCH STUDIÍ

**NATURA 2000 – PROJEV EVROPSKÉ BYROKRACIE, NEBO EFEKTIVNÍ
NÁSTROJ ÚZEMNÍ OCHRANY EVROPSKÉ PŘÍRODY?**

Bakalářská práce

Autor:	Dan Arnošt
Studijní program:	Geografie
Studijní obor:	Environmentální studia a udržitelný rozvoj
Typ studia:	Prezenční
Vedoucí práce:	Doc. Ing. Ivo Machar, Ph.D.
Termín odevzdání práce:	13. 4. 2018

Touto formou bych rád poděkoval vedoucímu mé práce, doc. Ing. Ivo Macharovi, Ph.D., za odbornou pomoc a nepostradatelné rady při vytváření mé bakalářské práce. Dále bych rád poděkoval všem z Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky, kteří mi nejenže poskytli cenná data, ale také se mnou byli ochotni konzultovat důležité aspekty mého výzkumu.

Já, Dan Arnošt, prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně pod odborným dohledem doc. Ing. Ivo Machara, Ph.D. Veškerou použitou literaturu jsem uvedl na konci práce.

Souhlasím s tím, aby má práce byla zpřístupněna v knihovně Katedry rozvojových a environmentálních studií, Přírodovědecké fakulty, Univerzity Palackého v Olomouci.

V Olomouci dne 10. 04. 2018

.....

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá srovnáním dvou různých přístupů k hodnocení evropsky významných chráněných území a porovnání jejich aktuálního stavu a možného budoucího vývoje. Cílem mé bakalářské práce je zhodnotit, zdali je soustava Natura 2000 pouhým byrokratickým nástrojem demonstrujícím úsilí evropských politiků, nebo zda jde o efektivní nástroj územní ochrany evropské přírody.

Jako reprezentativní vzorek k posouzení předložené problematiky jsem zvolil osm evropsky významných lokalit v rámci Olomouckého kraje. Na základě vlastního průzkumu s využitím kritérií převzatých z metodiky uvedené v seznamu literatury, hodnotím aktuální stav biotopů nacházejících se ve zvolených oblastech s jejich předpokládaným optimálním stavem, a to především s ohledem na jeho zachovalost, strukturu, funkci a významné druhy vyskytující se na hodnoceném území. Vlastní aktuální hodnocení biotopů srovnávám s výsledky pravidelného mapování poskytnutého Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK) z let 2000-2016. Zmíněné poskytnuté výsledky mapování evropsky chráněných lokalit jsou hodnoceny na základě metodologie, která jako hlavní kvalitativní charakteristiky využívá úroveň reprezentativnosti a zachovalosti biotopů. A dále pak další, později zařazená, významná kritéria jako jsou na příklad – prostorová a věková struktura stromového a keřového patra, degradace, nebo management chráněného území.

Na základě hodnocení vycházejícího z mého pozorování a srovnání s hodnocením vyplývajícím z mapování AOPK, se prokázalo že lokality chráněné soustavou Natura 2000 jsou efektivněji chráněny než lokality, které jsou chráněny pouze legislativou České republiky. Přínosem této práce je zjištění, že nejdůležitější není pouze rozloha chráněného území, nýbrž efektivita ochrany a systematický a smysluplný management oblasti, který je rozhodujícím faktorem budoucího stavu a druhové a funkční zachovalosti.

ABSTRACT

The object of this bachelor thesis is to compare two different approaches of evaluating the Special areas of conservation within Europe and comparison of their current state and possible future development. The aim of my bachelor thesis is to evaluate whether Natura 2000 is a mere bureaucratic tool demonstrating the efforts of European politicians or whether it is an effective tool for the territorial protection of European nature.

As a representative sample for assessing the presented issues, I chose eight European-wide sites within the Olomouc Region. Based on my own research using the criteria taken from the methodology listed in the literature, I evaluate the current status of the biotopes found in the selected areas with their expected optimal status, especially with regard to its conservation, structure, function and significant species occurring in the assessed area. I compare the current actual assessment of biotopes with the results of the regular mapping provided by the Nature Protection Agency of the Czech Republic (AOPK) from 2000 to 2016. The provided results of the mapping of the European protected sites are evaluated on the basis of a methodology that uses the level of representativeness and conservation of the biotopes as the main qualitative characteristic. In addition, significant criteria such as the spatial and age structure of the tree and bushes floor, degradation, or management of the protected area will also be used.

Based on my assessment and comparison with the AOPK mapping, it has been shown that Natura 2000 protected sites are more effectively protected than sites that are protected only by Czech legislation. The benefit of this work is the finding that not only the size of the protected area, but the effectiveness of the protection and the systematic and meaningful management of the area is the decisive factor for the future state, species, and functional preservation.

OBSAH

1. Seznam tabulek a obrázků	7
2. Úvod	9
3. Metodika	9
3.1. Hodnocení AOPK ČR.....	9
3.2. Vlastní hodnocení – sledované charakteristiky.....	11
4. Územní ochrana české přírody	16
4.1. Legislativa ochrany přírody a krajiny v	16
4.2. Nástroje ochrany životního prostředí.....	17
4.3. Ochrana ŽP v Olomouckém kraji.....	18
4.4. Zvláštní ochrana přírody a krajiny	20
5. Natura 2000	21
5.1. Evropská legislativa	21
5.2. Natura 2000 v ČR	21
5.3. Evropsky významné lokality a ptačí oblasti v Olomouckém kraji	21
6. Mapování AOPK ČR	23
6.1. Kosíř – lomy	24
6.2. Stráň nad Hutským potokem	25
6.3. Za Hrnčířkou	26
6.4. Hrdibořické rybníky	28
6.5. Přestavlcký les	29
6.6. Dolní a Prostřední Svrčov	30
6.7. U Bílých hlín.....	32
6.8. U Strejčkova lomu	33
7. Vybrané EVL – terénní průzkum	34
7.1. Kosíř – lomy	34
7.2. Stráň nad Hutským potokem	38
7.3. Za Hrnčířkou.....	41
7.4. Hrdibořické rybníky.....	44
7.5. Přestavlcký les	48
7.6. Dolní a Prostřední Svrčov	51
7.7. U Bílých hlín.....	55
7.8. U Strejčkova lomu	58
7.9. Porovnání lokalit.....	62
8. Diskuze	64
9. Závěr	66
10. Seznam zdrojů a literatury	67

1. SEZNAM TABULEK, OBRÁZKŮ A ZKRATEK

Seznam tabulek

Tabulka 1: Váha kritérií

Tabulka 2: Výsledné hodnocení biotopů

Tabulky 3: hodnocení – zachovalost

Tabulka 4: hodnocení – struktura

Tabulka 5: hodnocení – významné druhy

Tabulka 6: hodnocení – reprodukce

Tabulka 7: hodnocení – narušení obnovy

Tabulka 8: hodnocení – invazní a expanzivní druhy

Tabulka 9: hodnocení – znečištění odpadem

Tabulka 10: hodnocení – negativní vlivy

Tabulka 11: hodnocení – Kosíř – lomy

Tabulka 12: hodnocení – Stráň nad Huťským potokem

Tabulka 13: hodnocení – Za Hrnčířkou

Tabulka 14: hodnocení – Hrdibořické rybníky

Tabulka 15: hodnocení – Přestavlcký les

Tabulka 16: hodnocení – Dolní a Prostřední Svrčov

Tabulka 17: hodnocení – U Bílých hlín

Tabulka 18: hodnocení – U Strejčkova lomu

Tabulka 19: bodové hodnocení

Tabulka 20: celkové hodnocení vybraných EVL

Seznam obrázků

Obrázek 1: Evropsky významné lokality v Olomouckém kraji

Obrázek 2: Ptačí oblasti v Olomouckém kraji

Obrázek 3: Kosíř – lomy (mapa)

Obrázek 4: Stráň nad Huťským potokem (mapa)

Obrázek 5: Za Hrnčířkou (mapa)

Obrázek 6: Hrdibořické rybníky (mapa)

Obrázek 7: Přestavlcký les (mapa)

Obrázek 8: Dolní a Prostřední Svrčov (mapa)

Obrázek 9: U Bílých hlín (mapa)

Obrázek 10: U Strejčkova lomu (mapa)

Obrázek 11: Kosíř – lomy (zarůstání)

Obrázek 12: Kosíř – lomy (suché trávníky)

Obrázek 13: Kosíř – lomy (stěny lomu)

Obrázek 14: Kosíř – lomy (stěny a dno lomu)

Obrázek 15: Stráň nad Huťským potokem

Obrázek 16: Stráň nad Huťským potokem

Obrázek 17: Stráň n. Huťským potokem (potok)

Obrázek 18: Stráň n. Huťským potokem (potok – bližší pohled)

Obrázek 19: Za Hrnčířkou (pohled z dálky)

Obrázek 20: Za Hrnčířkou

Obrázek 21: Za Hrnčířkou (struktura pater)

Obrázek 22: Za Hrnčířkou (suché trávníky)

Obrázek 23: Hrdibořické rybníky (louky)

Obrázek 24: Hrdibořické rybníky (mrtvé dřevo)

Obrázek 25: Hrdibořické rybníky (vodní plocha)

Obrázek 26: Hrdibořické rybníky (makrofytní vegetace)

Obrázek 27: Přestavlcký les (lesní školka)

Obrázek 28: Přestavlcký les

Obrázek 29: Přestavlcký les (mrtvé dřevo)

Obrázek 30: Přestavlcký les (těžba)

Obrázek 31: Dolní a Prostřední Svrčov

Obrázek 32: Dolní a Prostřední Svrčov (hráz)

Obrázek 33: Dolní a Prostřední Svrčov (litorální porosty)

Obrázek 34: Dolní a Prostřední Svrčov (upozornění pro rybáře)

Obrázek 35: U Bílých hlín (ostrov v zemědělské krajině)

Obrázek 36: U Bílých hlín (závrt)

Obrázek 37: U Bílých hlín (teplomilné trávníky)

Obrázek 38: U Bílých hlín (přechod na zemědělsky obdělávanou půdu)

Obrázek 39: U Strejčkova lomu (dno a stěny lomu)

Obrázek 40: U Strejčkova lomu

Obrázek 41: U Strejčkova lomu (štěrbinová vegetace vápnitých skal a drolin)

Obrázek 42: U Strejčkova lomu (teplomilné trávníky)

2. ÚVOD

Dnes, kdy evropská unie zasahuje takřka do všech aspektů našeho života, je logické, že přinese i způsob, díky kterému budeme schopni efektivněji chránit naši přírodu. V roce 1992 vznikla soustava Natura 2000, která byla tentýž rok vkořeněna do naší legislativy. Základním kamenem tohoto programu bylo vybrání a vytvoření tzv. evropsky významných lokalit a ptačích oblastí. Tohoto úkolu se chopil každý z členských států individuálně. V České republice připadla tato povinnost Agentuře ochrany přírody a krajiny, která ji pod záštitou ministerstva životního prostředí vykonává dodnes.

Ve své bakalářské práci se pokusím zjistit, zdali je soustava Natura 2000 pouhou byrokratickou formalitou, nebo prospěšným pomocníkem v ochraně české přírody. Jelikož máme v České republice více jak tisíc evropsky významných lokalit, rozhodl jsem se oblast bádání zmenšit na Olomoucký kraj. I tak se ovšem nabízí několik desítek lokalit, vytvořil jsem proto reprezentativní vzorek osmi oblastí. Tyto lokality jsem vybral na základě rozlohy, množství biotopů na lokalitu a předmětu ochrany. Optimální pro mě byla menší oblast, ve které se bude střídat jen několik biotopů. Z důvodu rozsahu práce a časové náročnosti by nebylo možné hodnotit velké mozaikovitě oblasti, jako je např. Litovelské Pomoraví. Stejně tak jsem nevolil oblasti s výrazně specifickým předmětem ochrany. Typickým příkladem jsou půdy kostelů a podobná místa, která byla vyhlášena jako evropsky významná kvůli populaci vrápence malého, nebo netopýra velkého. U těchto míst existuje velmi reálná šance, že bych se k předmětu ochrany vůbec nepřiblížil.

3. METODIKA

3.1. Hodnocení AOPK ČR

Na základě žádosti adresované Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR mi byla poskytnuta data mapování biotopů Olomouckého kraje, a to z let 2000 až 2016. V letech 2000 až 2005 se sledovaly pouze dvě kvalitativní charakteristiky, reprezentativnost a zachovalost. Od roku 2007 se v aktualizované vrstvě biotopů sleduje, kromě těchto dvou, i prostorová a věková struktura stromového a keřového patra (SD), mrtvé dřevo (MD), degradace (DG), management (MG), hodnocení biotopu v regionálním kontextu (RH), hodnocení typických druhů (TD) a hodnocení struktury a funkce (SF).

Reprezentativnost neboli vyhraněnost, nám ukazuje, jak moc je skutečný biotop blízký popisu z katalogu biotopů České Republiky a příručky hodnocení biotopů. Vlastnost se hodnotí čtyřmi stupni. „V“ jako vyhraněný, „P“ jako přechodný, „F“ jako již obtížně rozpoznatelný biotop a „W“, kde je reprezentativnost natolik nízká, že není nutnost sledovat další ukazatele (Lustyk; 2016).

Zachovalost území nám ukazuje, nakolik jsou v oblasti úspěšné ochranné aktivity. Dobrou zachovalost by reprezentoval značný plošný podíl oblasti s vhodnými podmínkami pro cíl ochrany. Hodnotí se A až C, přičemž A je nejlepší. Zachovalost se sledovala pouze v původním mapování, v aktualizované vrstvě ji již nenajdeme. (Svátek, Buček; 2005).

Prostorová a věková struktura stromového a keřového patra není ani tak hodnocena, jako spíše popisována, a to písmeny K₁, K₂, M, S, Q, D, R, P a K. Každý symbol popisuje různou vertikální strukturu keřového a stromového patra (Lustyk; 2016).

Mrtvé dřevo je důležitým a poměrně spolehlivým ukazatelem uzavřenosti materiálových toků v lesních biotopech. Na stupnici hodnotíme od 0, kde není takřka žádné mrtvé dřevo až po 4, což značí polom (Lustyk; 2016).

Při posouzení degradace posuzujeme biotop individuálně a komplexně. Degradace může být zřejmá, ale i velmi nejasná. Jako degradaci můžeme brát znečištěné ovzduší, eutrofizaci vodních ploch, přítomnost invazivních a expanzivních druhů, či výrazný antropogenní vliv (například lesní hospodářství). Hodnotíme od nejmenší po největší degradaci na stupnici od 0 do 3. Stupně 2 a 3 musí být slovně odůvodněny (Lustyk; 2016).

Management je údaj nepovinný. Hodnotí se na dvou stupních, management stávající a management navrhovaný. Stávající management buď není žádný (0), nebo je vhodný (V) či nevhodný (N). Budoucí management se navrhuje v 5 stupních nutnosti, přičemž první stupeň péči takřka nepotřebuje, zatímco poslední pátý ji vyžaduje rychle a s nejvyšší prioritou (Lustyk; 2016).

Hodnocení biotopu v regionálním měřítku je subjektivním pohledem mapovatele na vybrané území. Kritérium je známkováno od 1 do 4 (od nejlepšího po nejhorší) a je do něj zahrnuto především rostlinné společenstvo, jeho vzácnost vzhledem k fytogeografickému okresu, reprezentativní element či výskyt nějakého známého či vysoce ohroženého fytogeograficky ohroženého druhu (Lustyk; 2016).

Hodnocení typických druhů se zaměřuje na přítomnost bazálních (základních) a specifických druhů. Příznivým stavem je přítomnost jak bazálních druhů, tak většího počtu druhů specifických. Méně příznivým stavem je menší poměr specifických druhů. Jako

nepříznivý stav označíme biotop, ve kterém se vyskytují pouze bazální druhy, nikoli však specifické (Lustyk; 2016).

Posouzení struktury a funkce je jakýmsi komplexním shrnutím všech dosavadních kritérií. Zahrnuje v sobě celkovou strukturu porostu, přítomnost dominant, vhodnost managementu, mrtvé dřevo, ale také zasažení škůdci, a to jak hmyzími, tak u lesních porostů dřevokaznými houbami. Stejně jako u hodnocení typických druhů, i zde se stav hodnotí jako příznivý, méně příznivý a nepříznivý (Lustyk; 2016).

Ke každému segmentu, či mozaice může mapovatele připsat nějakou relevantní poznámku, která se bude týkat druhového složení, nějaké reliéfní zvláštnosti, projevu degradace nebo známky antropogenního vlivu.

3.2. Vlastní hodnocení – sledované charakteristiky

Pro vlastní hodnocení vybraných biotopů jsem použil metodiku *Hodnocení stavu a péče v maloplošných zvláště chráněných územích* (Svátek, Buček; 2005). Tato metodologie je založena na jednoduchosti, praktičnosti, univerzálnosti a komplexnosti. Aktuální stav biotopu je srovnáván s optimálním stavem, proto vysoké hodnocení není důkazem hodnoty sledovaného území, jako spíše stavu (Svátek, Buček; 2005).

Pro zjištění aktuálního stavu biotopu je nutné provést terénní průzkum, při kterém sledujeme osm charakteristik. Jednotlivá kritéria hodnotíme dle stupnice: 0 – extrémně nízký, 1 – velmi špatný, 2 – špatný, 3 – průměrný, 4 – dobrý, 5 – vynikající. Protože každý ukazatel se podílí na celkovém stavu biotopu jinou měrou, počítáme pro každý atribut vlastní násobný koeficient, jinou váhu.

Tab. 1: Váha kritérií

Kritérium	Váha kritéria
Zachovalost	3,0
Struktura	2,5
Významné druhy	2,0
Reprodukce	1,5
Narušení obnovy	1,5
Invazní a expanzní druhy	1,0
Skládky a odpad	1,0
Jiné negativní vlivy	1,5

(Zdroj; Svátek, Buček, 2005)

Celkový stav biotopu se pak vypočítává jako procentuální podíl z maximálního dosažitelného množství bodů. Hodnotí se dle tabulky.

Tab. 2: Výsledné hodnocení biotopů

Získané body	Výsledné hodnocení
0 - 30	Velmi špatný
31 - 50	Špatný
51 - 71	Průměrný
71 - 90	Dobrý
91 - 100	Vynikající

(Zdroj; Svátek, Buček, 2005)

Zachovalost (viz 3.1. – Hodnocení AOPK ČR) je podíl z celkové plochy, kterou můžeme označit jako vyhovující z hlediska ochrany životního prostředí.

Tab. 3: hodnocení – zachovalost

Stupeň	Podíl vyhovující plochy
0 - degradované území	předmět ochrany není zachován
1 - velmi špatné	nevyhovující > 70 % plochy
2 - špatné	nevyhovující > 51 % - 70 % plochy
3 - snížené	nevyhovující > 31 % - 50 % plochy
4 - dobrá	nevyhovující < 30 % plochy
5 - velmi dobrá	plně vyhovující

(Zdroj; Svátek, Buček, 2005)

Pro posouzení stavu struktury biotopu je nutné znát stanovený předmět ochrany. Kritérium *struktura* nám udává, na jaké procentuální ploše jsou podmínky vhodné pro tento předmět ochrany. Vhodná struktura biocenóz umožňuje zachování optimálního stavu, ale také podporuje další dlouhodobý vývoj. Například v lesním biotopu budeme sledovat strukturu horizontálních i vertikálních pater, druhového složení a věkových fází, včetně mrtvého dřeva.

Je-li předmětem ochrany populace nějakého druhu, stanou se sledovaným charakterem optimální podmínky vedoucí k jeho přežití a rozvoji.

Tab. 4: hodnocení – struktura

Stupeň	Podíl vyhovující plochy
0 - degradované území	předmět ochrany není zachován
1 - velmi špatné	nevyhovující > 70 % plochy
2 – špatné	nevyhovující > 51 % - 70 % plochy
3 – snížené	nevyhovující > 31 % - 50 % plochy
4 – dobrá	nevyhovující < 30 % plochy
5 - velmi dobrá	plně vyhovující

(Zdroj; Svátek, Buček, 2005)

Populace zvláště chráněných a sozologicky významných druhů jsou dalším kritériem stavu biotopu. Zjistit tyto informace však při rychlém terénním průzkumu není zcela možné, proto je nutné využít inventarizační průzkumy, či plány péče. Zvláště důležité je toto kritérium v oblastech, kde je předmětem ochrany právě výskyt nějakých významných druhů.

Tab. 5: hodnocení – významné druhy

Stupeň	Podíl vyhovující plochy
0 – extrémně špatný	Vyhynulý druh
1 - velmi špatný	Na pokraji vyhynutí
2 – špatný	Úbytek počtu a velikosti populace
3 – uspokojivý	Stejná velikost populací, snížení vitality
4 – dobrý	Příznivý stav populací
5 - velmi dobrý	Zlepšování stavu populací

(Zdroj; Svátek, Buček, 2005)

U hodnocení kritéria reprodukce je především důležité znát předmět ochrany. Pokud při terénním průzkumu sledujeme reprodukci určitého druhu, zaměříme se na to, zdali jsou podmínky v oblasti vhodné k reprodukci daného druhu. Pokud sledujeme například lesní biotop, zjišťujeme výskyt přirozeného zmlazení dřevin. V tabulce hodnotíme podíl plochy optimální pro reprodukci.

Tab. 6: hodnocení – reprodukce

Stupeň	Podíl vyhovující plochy
0 – bez obnovy	Reprodukce neprobíhá
1 - velmi omezená	Příznivé podmínky <10 % plochy
2 – omezená	Příznivé podmínky na 10 % - 30 % plochy
3 – uspokojivá	Příznivé podmínky na 30 % - 50 % plochy
4 – dobrá	Příznivé podmínky na většině území
5 - velmi dobrá	Reprodukce zajišťuje trvalou existenci biocenózy

(Zdroj; Svátek, Buček, 2005)

Narušení obnovy je hodnocením sledujícím úspěšnost reprodukce s přihlédnutím k předmětu ochrany. U lesních biocenóz můžeme jako narušení brát okus zvěří mladiny, u ochrany druhů narušení vajec ve snůšce nebo úhyn mláďat. K terénnímu průzkumu je vhodné využít ještě nějaké relevantní doplňkové informace.

Tab. 7: hodnocení – narušení obnovy

Stupeň	Podíl vyhovující plochy
0 - úplné	veškerá obnova poškozena či zničena
1 - velmi významné	poškozeno > 70 % obnovy
2 – velké	poškozeno 51 % - 70 % obnovy
3 - střední	poškozeno 31 % - 50 % obnovy
4 – malé	poškozeno <30 % obnovy
5 - žádné	k narušení nedochází

(Zdroj; Svátek, Buček, 2005)

Při terénním průzkumu sledujeme přítomnost invazivních a expanzivních druhů. Hodnotíme jejich množství, dominanci v krajině a vliv na původní biotop.

Tab. 8: hodnocení – invazní a expanzivní druhy

Stupeň	Podíl vyhovující plochy
0 – dominantní	invazivní (expanzivní) dominují v krajině
1 - velmi významný	souvislý výskyt, občas převažující
2 – významný	roztroušený výskyt, nepřevažující
3 – malý	místy se vyskytující, nepřevažující
4 - velmi malý	jednotlivý výskyt
5 – žádný	nevyskytující se invazní ani expanzivní druhy

(Zdroj; Svátek, Buček, 2005)

Předposledním sledovaným atributem je celkové znečištění oblasti odpadem, případně výskyt skládky.

Tab. 9: hodnocení – znečištění odpadem

Stupeň	Podíl vyhovující plochy
0 – kritický	výrazné znečištění ohrožující existenci biotopu
1 - velmi významný	výrazné znečištění neohrožující existenci biotopu
2 – významný	výrazné znečištění části území
3 – střední	střední znečištění území
4 – malý	občasný výskyt odpadků
5 – bezvýznamný	neznečištěno ani vzácně

(Zdroj; Svátek, Buček, 2005)

Vlivy, které nebyly zahrnuty v předešlých sledováních, jsou zaznamenány do poslední kategorie. Mohou jimi být světelné či hlukové znečištění, jakékoli znečištění vody či antropogenní činnost v různém rozsahu a intenzitě. Hodnocení probíhá s přihlédnutím k předmětu ochrany.

Tab. 10: hodnocení – negativní vlivy

Stupeň	Podíl vyhovující plochy
0 – kritický	výrazný negativní vliv ohrožující existenci biotopu
1 - velmi významný	výrazný negativní vliv neohrožující existenci biotopu
2 – významný	výrazný negativní vliv na část území
3 – střední	středně významné negativní vlivy
4 – malý	mírné negativní vlivy
5 – bezvýznamný	neprojevují se důsledky negativních vlivů

(Zdroj; Svátek, Buček, 2005)

4. ÚZEMNÍ OCHRANA ČESKÉ PŘÍRODY

4.1. Legislativa ochrany přírody a krajiny ČR

Ochrana přírody a krajiny se v našich zemích začala prosazovat již ve středověku. V této době však nebylo důvodem ochrany zajištění biodiverzity, nebo strach z vyčerpání přírodního kapitálu. Krajina se chránila především z estetických důvodů, kulturních, nebo historických. Později se do popředí zájmu dostala ochrana majetku, jejímž vedlejším důsledkem byla například ochrana proti pytláctví či ochrana lesa za účelem zamezit krádežím dřeva.

Prvním pokusem o skutečnou ochranu přírody, s propracovaným systémem i odpovídajícími tresty, však přišel císař Karel IV v zemském zákoníku Majestas Carolina (Bc. Hulejová; 2009). Tento zákoník zakazoval kácet bez příslušného královského povolení a povinoval sázet na zrušených lesích v královském držení. Majestas Carolina ovšem, díky velkému odporu šlechty, nikdy nevešel v platnost (Bc. Hulejová; 2009). Další výrazný skok v územní ochraně krajiny přišel na začátku 19. století, kdy začaly vznikat i první chráněné území, jako například Žofínský a Boubínský prales. Nápomocným začínal být i právní systém. Na začátku 20. století začala být na území dnešní České Republiky zakládána první chráněná území. Mezi roky 1933 až 1938 bylo zřízeno na 142 přírodních rezervací. V roce

1963 byl vyhlášen náš dnes nejstarší národní park, a to Krkonošský národní park (Machar, Drobilová, et al., 2012).

První oficiální legislativou na našem území byl zákon č. 40/1956 sb. o státní ochraně přírody (Bc. Hulejová; 2009). V době svého vzniku byl velmi pokrokový a přínosný. Předmětem jeho ochrany byla příroda a její významné části, taktéž krajina s jejími typickými znaky. Způsob ochrany by se dal přirovnat k zakonzervování neporušených či zajímavých míst. Tento přístup k ochraně přírody začal být postupem času nedostačující. Socialisticky naladěná společnost tohoto období byla velmi vázána na půdu a stávající zákon nebyl s to půdní fond ochránit před degradací (Bc. Hulejová; 2009).

Dne 28. 2. 1992 se česká národní rada usnesla na zákoně č. 114/1992 sb. o ochraně přírody a krajiny. Tento zákon podrobněji definoval druhy zvláště chráněných území na národní parky (NP), chráněné krajinné oblasti (CHKO), národní přírodní rezervace (NPR), přírodní rezervace (PR), národní přírodní památky (NPP) a přírodní památky (PP). Také udělal ochranu přírody a krajiny aktivnější a mimo svoje státní ochrannářské činnosti do ní zapojil i nevládní ekologické organizace či vlastníky pozemků. Pasivní přístup nahradilo promyšlené plánování a udržitelný rozvoj nebo předběžná opatrnost přestaly být pouze pojmy. V neposlední řadě je důležité zmínit, že do tohoto zákona byly zakořeněny práva a povinnosti vyplývající ze soustavy Natura 2000.

4.2. Nástroje ochrany životního prostředí

Ochrana životního prostředí vyžaduje aktivní činnost na několika frontách. Pro prosazení environmentálních cílů používáme nástroje organizační a institucionální, normativní, koncepční neboli plánovací, ekonomické a vzdělávací (MŽP; 2016). Institucionální nástroje zastřešují všechny ostatní prostředky ochrany životního prostředí. Náplní je vytvářet právní normy a koncepční dokumenty, které využívají ostatní nástroje pro svoji činnost. Pomocí těchto prostředků můžeme ovlivnit směr, jakým se budoucí ochrana bude zaobírat (MŽP; 2016).

Koncepční nástroje nám nabízí komplexní a dlouhodobá řešení, a to na základě hodnocení stavu, analýzy problémů a rizik. Vytyčuje cíle a navrhuje možné řešení, jak se k nim dopracovat. Koncepční nástroje jsou použitelné takřka ve všech odvětvích ochrany životního prostředí (MŽP; 2016).

Normativní (administrativní) nástroje mají velmi blízko k ekonomickým nástrojům. Jsou velmi efektivní díky nekompromisní donucovací moci orgánů státní správy. Tyto

prostředky nám dovolují stanovit limity (emise, výlov, ...), vydávat nařízení (o ekologickém zemědělství, zákazy, příkazy, ...) a nastavovat standardy a technologické normy (znečišťující továrny, automobilový průmysl, ...). Nevýhodou této cesty je právě její nekompromisnost, která znečišťovatele nemotivuje zrovna pozitivní způsobem a také množství výjimek, které jsou nevyhnutelné (MŽP; 2016).

Jak už jsem zmínil, ekonomické a normativní nástroje jsou si velmi blízké. Zatímco normativní nástroje ovlivňují společnost přímo a očividně, administrativní nástroje to dělají nepřímo, a to buď pozitivní, nebo negativní motivací. Hojně je využíván princip internalizace externalit. Negativní motivací pro každého znečišťovatele bude daň ze znečištění, poplatky za využívání přírodních zdrojů, či sankce za nedodržení limitů na množství vypuštěných CO₂. Druhou využívanou metodou je pozitivně motivovat znečišťovatele k tomu, aby se sám pokusil být šetrnější. Cestou k tomuto cíli jsou daňové úlevy, zálohování, nebo finanční dotace a granty vedoucí k posunu žádoucím směrem (MŽP; 2016).

Do budoucna by žádný krok neměl patřičný smysl, kdyby neprobíhala osvěta a lidé by nebyli vzděláváni v základních principech domácí ekologie.

4.3. Ochrana ŽP v Olomouckém kraji

Olomoucký kraj je území rozkládající se na ploše 5 139,5 km², sousedící s Polskem, Moravskoslezským krajem, Pardubickým krajem, Jihomoravským krajem a krajem Zlínským. Státním činitelem ochrany přírody je krajský úřad Olomouckém kraje a jeho odbor pro životní prostředí a zemědělství, obce s rozšířenou působností a obecní úřady (Olomoucký kraj; 2004).

Dle aktuálního zákona č. 114/1992 sb. můžeme ochranu přírody a krajiny rozdělit na ochranu obecnou a zvláštní. Obecná ochrana přírody využívá následující nástroje:

Významné krajinné prvky (VKP)

VKP jsou ekologicko-stabilizační prvky krajiny, státem chráněny proti poškození, nebo ničení. Mohou být využívány pouze do takové míry, aby nebyla narušena jejich obnova. Mezi VKP řadíme lesy, vodní toky, rašeliniště, údolní nivy, rybníky, jezera a mnoho dalších. V Olomouckém kraji je registrovaných 62 těchto oblastí. Pro příklad bych uvedl

Včelínské louky u Kojetína, Skalky u Medlova, či Vápencové zmoly u Žeravice (Olomoucký kraj; 2004).

Přechodně chráněné plochy

Z důvodů studijních, vědeckých, či paleontologicky významných může být vyhlášeno přechodně chráněné území. Doba ochrany je vždy předem sjednána, případně je sjednáno opakované období například z důvodu hnízdění. Na takto registrované ploše je omezeno využití území, které by jej poškozovalo, nebo ničilo. Možnému vlastníkovi území může být vyplacena finanční kompenzace. Přechodně chráněných ploch můžeme najít na území olomouckého kraje 6, a to čtyřikrát v oblasti Jeseníků (louka Na Pomezí, Skalka, Arcibiskupský lom), u Šumperka byla pro výskyt mihule říční vyhlášena oblast Račinka a u Zábřeha Leštinské tůně, tůně a mokřady s výskytem velkého množství chráněných živočichů (Olomoucký kraj; 2004).

Přírodní park

Dříve označovaná „oblast klidu“ může být vyhlášena v krajině s významnými estetickými či přírodními prvky, která ještě není chráněna jako zvláštní území. Přízvisko „Přírodní park“ chrání oblast před takovým zásahem, který by narušil jeho krajinný ráz, tedy snížil jeho estetickou a přírodní hodnotu. V takto státem chráněné oblasti je například stavební povolení možné jen se souhlasem příslušného státního orgánu. Stejně jako přechodně chráněných ploch, i přírodních parků je v Olomouckém kraji zaregistrováno 6. Březná, Kladecko, Sovinecko, Terezké údolí, údolí Bystřice a Velký Kosíř, které disponují celkovou rozlohou 33,5 ha (Olomoucký kraj; 2004).

Územní systém ekologické stability (ÚSES)

Biogeografické členění České republiky na regionální úrovni dovoluje vymezit tzv. územní systém ekologické stability. Jde o síť tvořenou ekosystémy s vysokou ekologickou stabilitou, které mají pozitivní vliv na své okolí. Jednotlivé plochy jsou v krajině propojeny biokoridory, které samy o sobě neposkytnou většině organismů trvalý životní prostor, ovšem jsou hojně využívány k migraci. Základní funkcí tohoto krajinnotvorného systému je

nejen ochraňovat, ale i podporovat přírodní genofond krajiny a příznivě ovlivňovat svoje okolí. Územní systém ekologické stability rozlišujeme na úrovni místní, regionální a nadregionální. Znalost polohy biocenter a trasy biokoridorů má využití například při stavbě tzv. ekoduktů neboli přechodů pro zvěř přes veřejné komunikace. S ohledem na lokální, regionální i nadregionální oblasti získáme 2271 ha registrovaných biocenter, což jsou asi 4 % z celkové plochy Olomouckého kraje (Olomoucký kraj; 2004).

Ráz krajiny

Reliéf krajiny, uspořádání vodních toků, výrazné dominanty či místní vegetace, to vše odlišuje každou krajinu a utváří jistý jedinečný charakter. V zákoně je ukotven jako krajinný ráz a je chráněn před snížením jeho přírodní, či estetické hodnoty. V praxi jde především o vydávání stavebních povolení a pozemkové úpravy. Plochy, které jsou již zastavené, nebo se s nimi počítá jako se stavebními plochami, nejsou po stránce krajinného rázu hodnoceny, a tedy ani chráněny. Krajina s výrazným charakterem může být státním orgánem ochrany přírody vyhlášena za přírodní park (Olomoucký kraj; 2004).

4.4. Zvláštní ochrana přírody a krajiny

Jako silný nástroj územní ochrany je využíváno rozdělení velkoplošných a maloplošných chráněných území na šest podkategorií. Chráněny jsou oblasti jedinečné, nebo esteticky či biologicky jinak zajímavé. V takto chráněných oblastech je nutné dodržovat jistá pravidla. Také je dodržován management, který by měl vést k zachování, či zlepšení chráněného území (Borovičková, Havelková; 2005).

1. NP – Národní park
2. CHKO – Chráněná krajinná oblast
 - Jeseník, Litovelské Pomoraví
3. NPR – Národní přírodní rezervace
 - Ramena řeky Moravy, Špraněk, Vrapač
4. NPP – Národní přírodní památka
 - Na skále, Park v Bílé Lhotě, Třesín
5. PR – Přírodní rezervace
 - Doubrava, Hejtmanka, Chomoutovské jezero, ...

6. PP – Přírodní památka
- Bázlerova pískovna, Hvězda, U Strejčkova lomu, ...

5. NATURA 2000

5.1. Evropská legislativa

Soustava Natura 2000 se opírá o směrnice evropské rady. Směrnice 92/43/EHS, sepsaná 21. května 1992, pojednávající o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin se zaměřuje na tři typy oblastí. Na ty, které jsou ve svém přirozeném areálu ohroženy vymizením, dále pak přírodní stanoviště s malým přirozeným, či omezeným výskytem. Třetí skupinou je jedna z následujících pěti biogeografických oblastí: středomořské, makaronéské, kontinentální, boreální atlantské a alpínské.

Dne 30. listopadu 2009 byla přijata směrnice 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků, která se vztahuje i na vejce, hnízda a stanoviště. Směrnice částečně vychází z nařízení 79/409/EHS z roku 1979, které bylo v čase několikrát změněno, a proto bylo z důvodů přehlednosti a srozumitelnosti nově uzákoněno.

Každý členský stát EU je povinován zařadit tyto směrnice do svého zákona. Oblast ochrany si však každý stát určí dle svých vlastních zákonů sám.

5.2. Natura 2000 v ČR

V České Republice byly směrnice zakořeněny v zákoně 114/1992 sb. o ochraně přírody a krajiny. Zodpovědné za fungování Natury 2000 v ČR je ministerstvo životního prostředí (MŽP). Přípravou tzv. SDF (standart data form) ministerstvo pověřilo Agenturu ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR). Tyto dokumenty obsahují základní identifikační údaje o lokalitě, popis lokality, způsob hospodaření a další povinné a nepovinné informace. Od roku 2009 jsou SDF povinně poskytovány v digitální podobě, tedy v mapovém shapefile souboru (AOPK ČR, 2006).

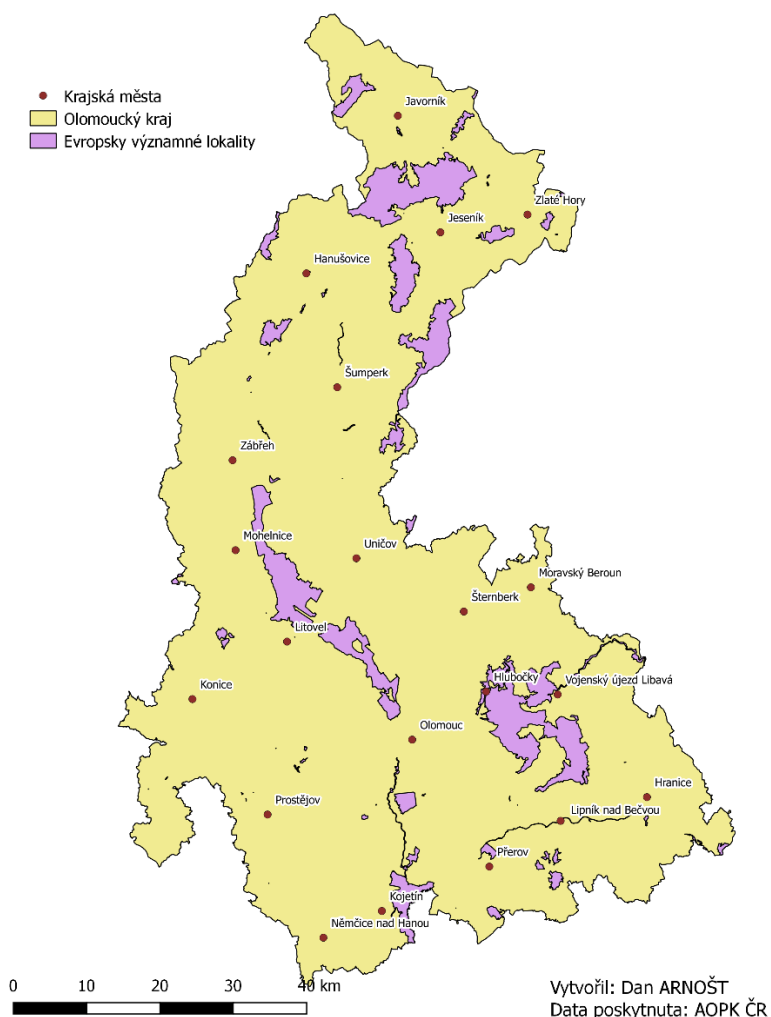
5.3. Evropsky významné lokality a ptačí oblasti v Olomouckém kraji

Aktuálně můžeme na území Olomouckého kraje nalézt 72 evropsky významných lokalit (EVL) a 4 oblasti ptačí (ÚSOP; 2017). EVL a ptačí oblasti se na velké ploše

překrývají, proto nemůžeme uvést celkovou plochu. EVL se rozkládá na územích o velikost 52 426 ha, ptačí oblasti na ploše větší a to na 124 398 ha. 10 % z území Olomouckého kraje je tedy chráněno soustavou Natura 2000 jako evropsky významná lokalita a takřka 25 % území Olomoucka spadá pod ptačí oblasti.

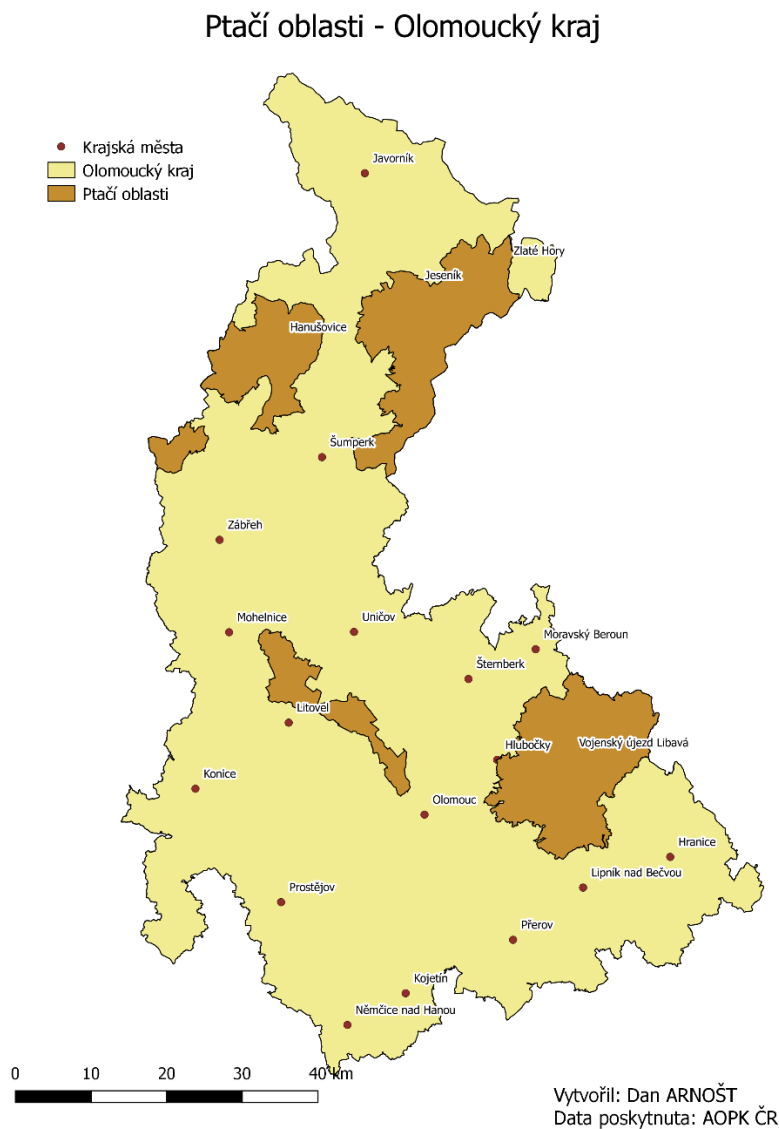
Obr. 1: Evropsky významné oblasti v Olomouckém kraji

Evropsky významné lokality - Olomoucký kraj

(Zdroj: převzato z AOPK ČR, upraveno autorem)

Obr. 2: Ptačí oblasti v Olomouckém kraji

(Zdroj: převzato z AOPK ČR, změněno autorem)

6. MAPOVÁNÍ AOPK ČR

Na základě žádosti podané agentuře ochrany přírody a krajiny České Republiky mi byly poskytnuty mapové vrstvy evropsky významných lokalit v Olomouckém kraji. Součástí dat bylo původní mapování i aktualizovaná vrstva. Jelikož se každá lokalita skládá z určitého množství biotopů, které jsou ve vrstvě jednotlivě hodnoceny a popisovány, nemůžu stanovit žádné univerzální hodnocení pro celou oblast. Z toho důvodu budu uvažovat jako celek všechny úseky určitého biotopu za danou lokalitu a tento biotop budu dále sledovat

pomocí kritérií reprezentativnost a hodnocení struktury a funkce, které se mi zdají býti nejvíce vypovídající. Nápomocnou mi bude poznámka, kterou mapovatelé často komentují negativní, či pozitivní fenomény daného místa. U jednotlivých segmentů budu brát jako směrodatnou stupnici hodnocení struktury a funkce. Pro celkové srovnání využiji i hodnocení v regionálním kontextu, které je ovšem subjektivní, a proto bude mít svoji váhu.

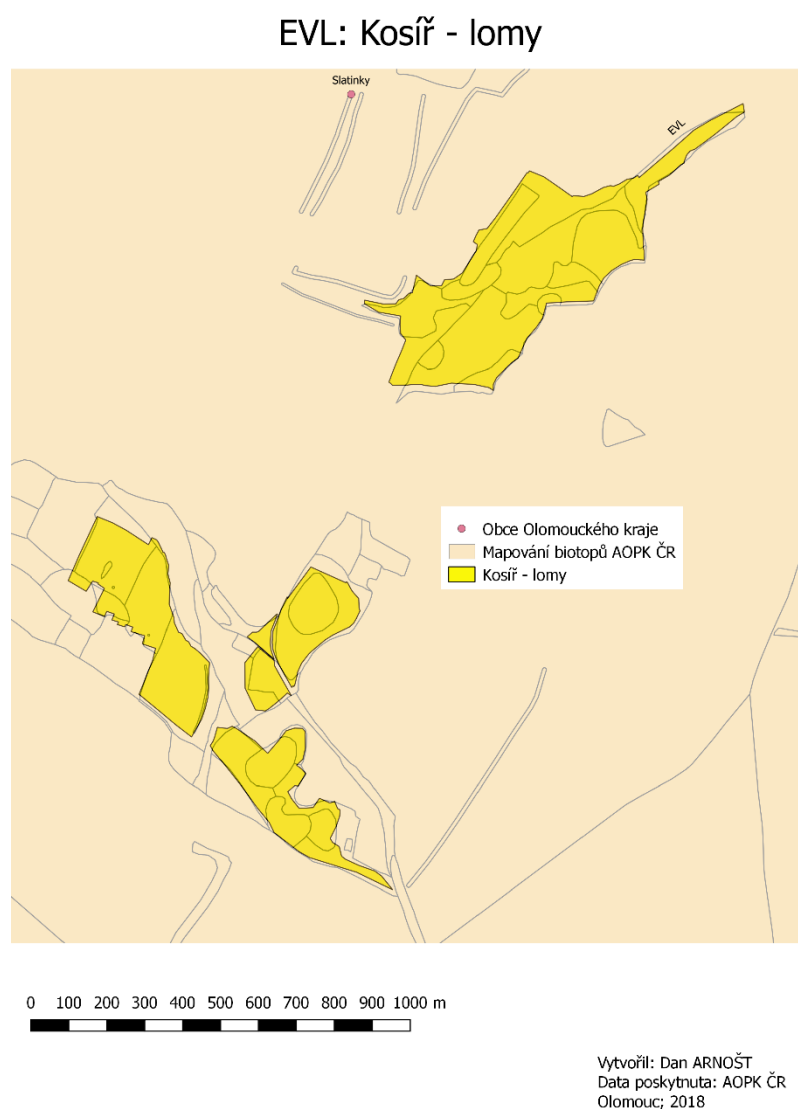
6.1. Kosíř – lomy (mapování 2007)

K3 – nejrozlehlejšími biotopy lokality jsou vysoké mezofilní a xerofilní křoviny, které často podléhají sukcesi a zarůstají. Součástí hustých křovin jsou občas nepůvodní trnovníky akát, nebo jasany. Oblast okolo Růžičkova lomu je již takřka zarostlá a můžeme v ní najít zbytky třešňovky. Na většině plochy byl biotop označen jako vyhraněný, tedy snadno klasifikovatelný podle katalogu biotopů České republiky. Hodnocení struktury a funkce bylo hodnoceno jako málo příznivé, a to právě z důvodu nedostatečného, nebo chybějícího managementu.

T3.4D – širokolisté suché trávníky jsou občas přechodné k acidofilním suchým trávníkům. Tam kde nepodlehly sukcesi a jsou udržované, jsou dobře reprezentativní. Struktura a funkce je málo příznivá. Nejhorší stav je na dně lomu, kde kromě sukcese působí negativně také sešlap.

Po lokalitě je dále rozseto několik dalších biotopů. Štěrbínová vegetace vápnitých skal a drolin je nerepresentativní, strukturou a funkcí nepříznivá. Osypy jsou buď bez vegetace, nebo zarostlé nežádoucími porosty. Nedávno objevená jeskyně Medvídek je taktéž nerepresentativní a mezofilní ovsíkové louky jsou v příznivém stavu, ovšem postrádají management a zarůstají. Pokud bychom vzali v potaz subjektivní hodnocení mapovatele, hodnocení v regionálním kontextu, dostali bychom 62,5 bodu ze 100.

Obr. 3: Kosíř – lomy (mapa)

(Zdroj: převzato z AOPK ČR, změněno autorem)

6.2. Stráň nad Hut'ským potokem

Mapování v této oblasti proběhlo v roce 2016 a proto se neočekává přílišná změna oproti mému vlastnímu mapování.

T2.3B – největší část lokality, prostor mezi potokem a hranicí lesa, tvoří podhorské a horské smilkové trávníky, na kterých se daří hořečku českému. Biotop je přechodný na mezofilní ovsíkové trávníky. Struktura a funkce je málo příznivá až příznivá, ovšem je patrná degradace ruderalizací. Management je vhodný, louka je z větší části kosena.

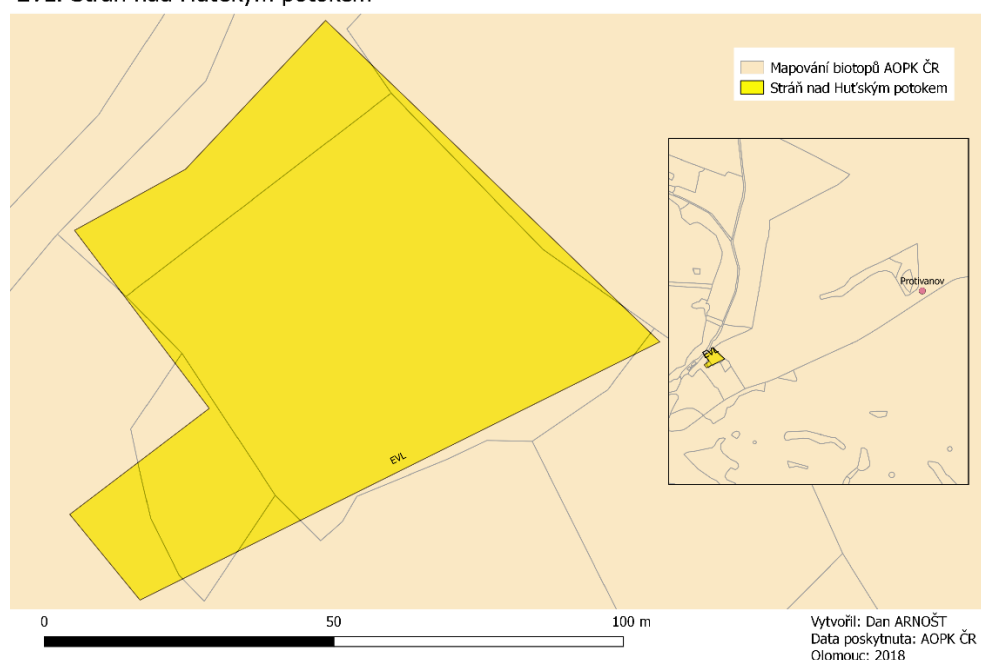
T1.5 – ve spodní části svahu, na břehu Hut'ského potoka, se setkáme se segmentem vlhkých pcháčových luk, které jsou reprezentativní, ovšem silně degradované. To je hlavní důvod

pro nízké hodnocení struktury a funkce. Hlavními typy degradace tu jsou ruderalizace, ochuzení druhové skladby, expanze nepůvodního druhu chrastice a samozřejmě negativní vlivy ze zemědělství, jelikož stráň těsně sousedí se zemědělsky obdělávanou plochou. Těmito vlivy jsou převážně splach a pojezdy těžké techniky.

Mimo tyto dva biotopy se místy setkáme s mezofilními ovsíkovými loukami přechodnými na T2.3B a pod elektrickým vedením, kde se hází zkosená tráva je ruderalní vegetace. Subjektivní hodnocení mapovatele udává 65 bod ze 100.

Obr. 4: Stráň nad Huťským potokem (mapa)

EVL: Stráň nad Huťským potokem

(Zdroj: převzato z AOPK ČR, změněno autorem)

6.3. Za Hrnčířkou (mapování 2009)

T3.5B – acidofilní suché trávníky mají vyhraněnou reprezentativnost a taktéž struktura a funkce je málo příznivá až příznivá. Degradace je sice nízká, ale zato patrná. V oblasti najdeme známky náletů dřevin, invaze i expanze rostlinných druhů, zarůstání, ruderalizace a přikrmování. Mezi nepůvodní druhy patří druhy růží, ptačí zob a hlohy.

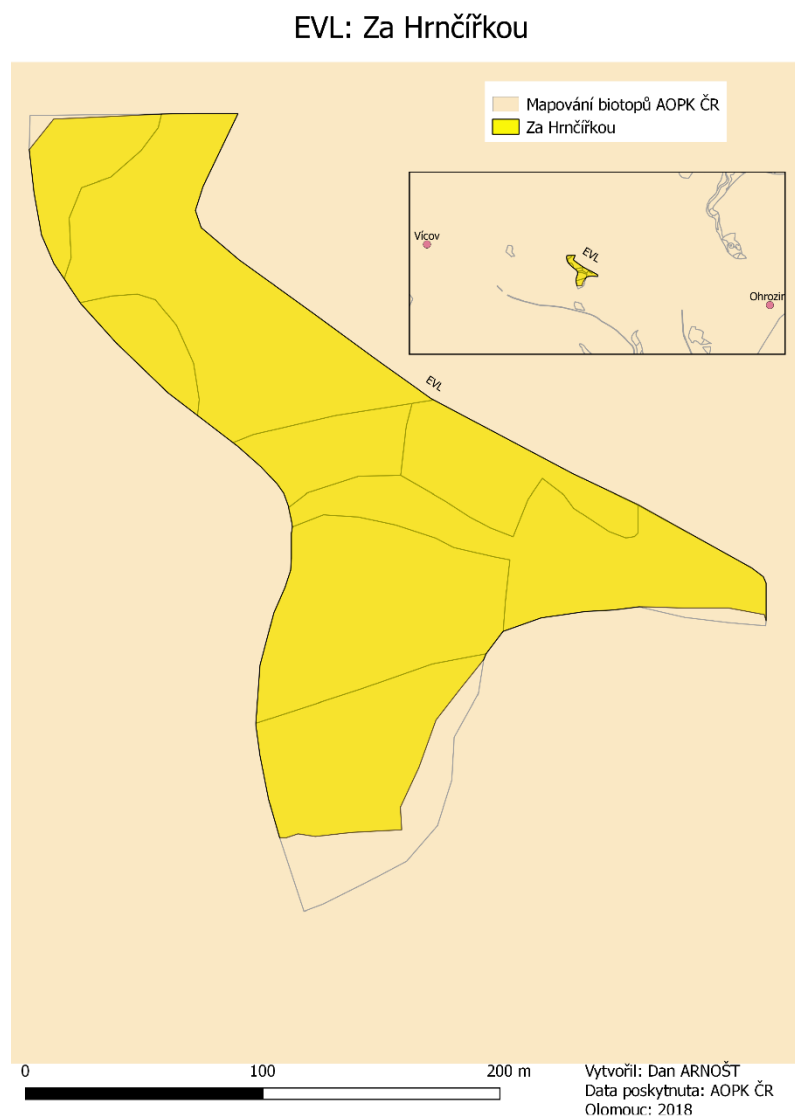
K3 – vysoké mezofilní a xerofilní křoviny mají taktéž velmi dobrou reprezentativnost, podléhají ovšem vysokému stupni degradace. Hlavními typy degradace jsou sukcese/zarůstání, eutrofizace, ochuzení druhové skladby, ruderalizace a expanze

rostlinných druhů. Tyto faktory ovlivnily celkovou strukturu a funkci oblasti, která byla ohodnocena převážně jako nepříznivá.

Kromě těchto dvou zájmových biotopů najdeme ještě celou řádku biotopů typu X, tedy silně ovlivněných, nebo vytvořených člověkem. Konkrétně zde nalezneme X9A, lesní kultury s nepůvodními dřevinami, jako je borovice, třešeň, osika a bez černý a X13, nelesní stromové výsadby mimo lidská sídla, jejímž důkazem jsou zbytky starého třešňového sadu. Roztroušené jedince borovice lesní, topolu osika, bezu černého a ptačího zobu můžeme označit kategorií X12B, nálety pionýrských dřevin. V podrostu ještě najdeme kuklík městský, lipnici hajní, kakost smrdutý či kopřivu dvoudomou.

Z regionálního kontextu bychom získali subjektivní hodnocení 47 bodů ze 100.

Obr. 5: Za Hrnčičkou (mapa)

(Zdroj: převzato z AOPK ČR, změněno autorem)

6.4. Hrdibořické rybníky (mapování 2012)

V1F, G – dominantou oblasti jsou dva rybníky, jež tvoří makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod. Jejich reprezentativnost je vyhraněná, avšak struktura a funkce je málo příznivá, což úzce souvisí s degradací. Hrdibořické rybníky sousedí se zemědělskou plochou, která je původcem eutrofizace a rybníky se nevhodně využívají ke sportovnímu rybaření.

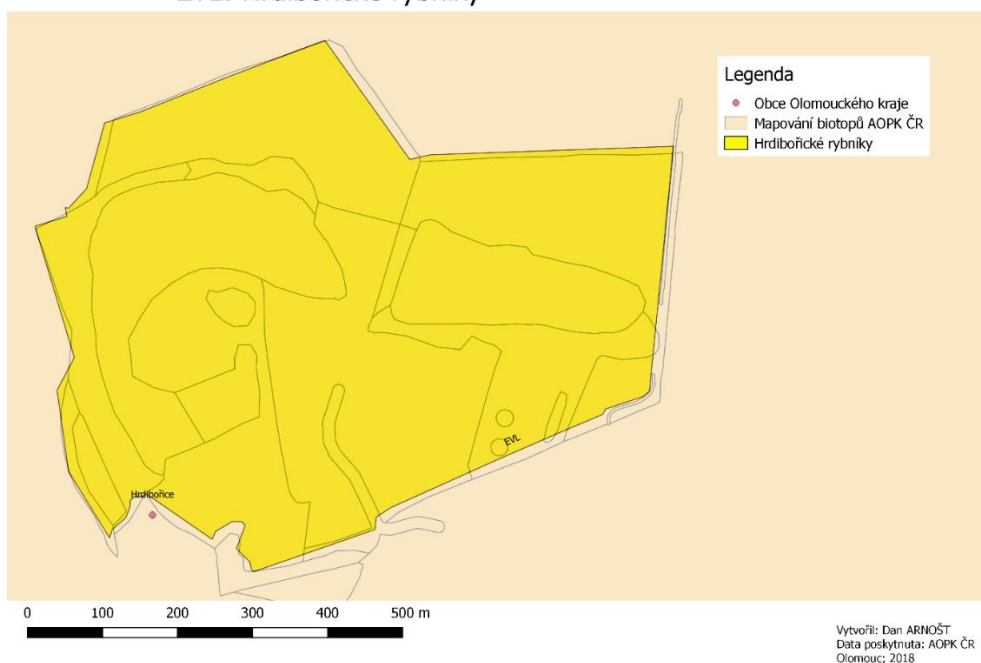
L2.2 – údolní jasanovo-olšové luhy jsou na ojedinělé výjimky velmi reprezentativní, ovšem struktura a funkce je málo příznivá až nepříznivá. To je způsobeno i degradací vysokého stupně, kterou nalezneme v podobě ruderalizace, změny skladby dřevinného patra a invaze rostlinných druhů.

T1.1 – mezofilní ovsíkové louky mají v lokalitě Hrdibořických rybníků nejasnou historii. V minulosti zde byly slatiniště, které byly později odvodněny a převedeny na ornou půdu. Tato orná půda byla nejspíš zatravněna nevhodným osivem. Dnes zde najdeme kosené vlhčí louky, na které jsou vysazovány jedinci matizny bahenní.

Kolem cest a na okrajích lokality můžeme nalézt různé biotopy typu X s množstvím nepůvodních jehličnatých dřevin. V regionálním kontextu by oblast získala 71 bodů ze 100.

Obr. 6: Hrdibořické rybníky (mapa)

EVL: Hrdibořické rybníky

(Zdroj: převzato z AOPK ČR, změněno autorem)

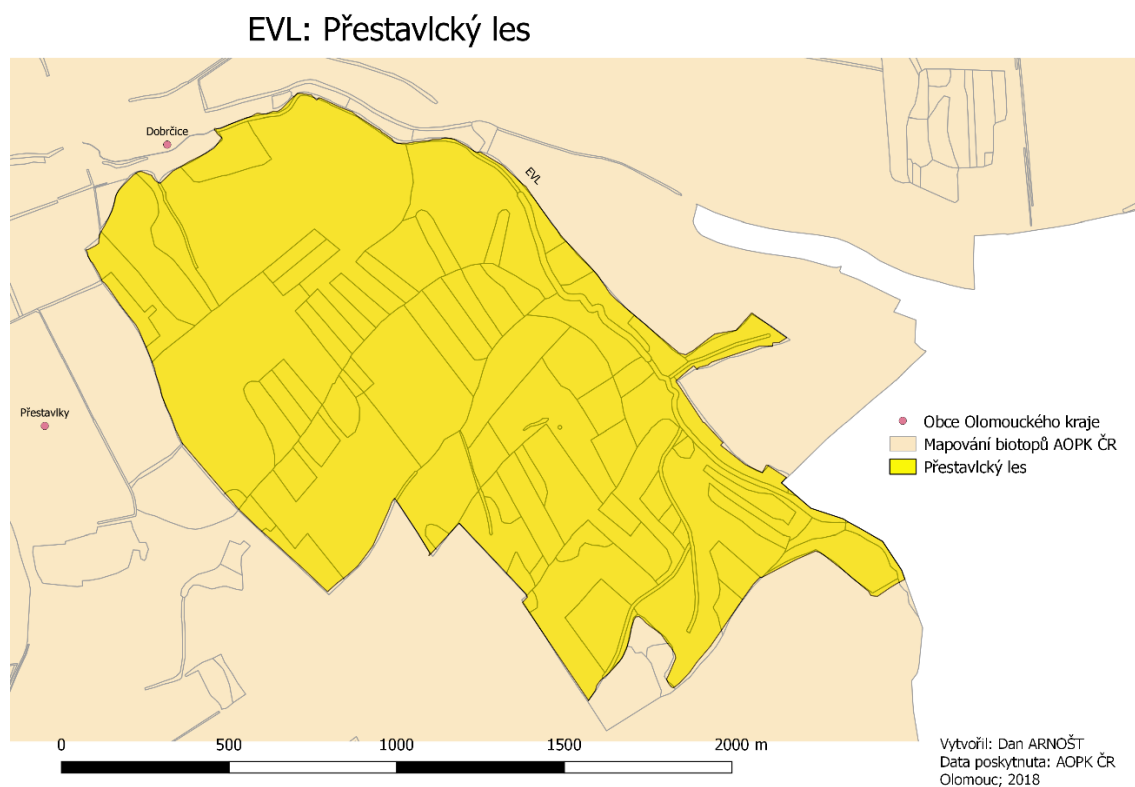
6.5. Přestavlcký les

L3.3B – Přestavlcký les je rozdělen přítokem Dobřického potoka. Na západní straně potoka dominují typické karpatské dubohabřiny. Reprezentativnost je až na několik výjimek, většinou v podobě mlaziny, jasně vyhraněná. Stejně tak struktura a funkce je spíše příznivá. Dubohabřiny jsou místy mírně degradované lesním hospodařením a s tím související pozměněnou skladbou dřevinného patra. Na několika málo lokalitách bylo pozorováno chudé bylinné patro, což bylo ohodnoceno vyšším degradačním stupněm. Typické karpatské dubohabřiny tvoří kvalitní rozsáhlé porosty, místy ohrožené těžbou.

L3.2 – na východní straně potoka se rozkládají polonské dubohabřiny a jejich stav kazí obraz celé lokality. Reprezentativnost je sice dobrá, avšak struktura a funkce je převážně nepříznivá. V lokalitě jsou viditelné stopy těžby. Les je často ve fázi tyčkovin, nebo tyčovin. Degradace je hodnocena vysokým stupněm, a to nejčastěji z důvodu zemědělského hospodaření, těžby a ruderalizace.

Kromě těchto dvou základních biotopů Přestavlckého lesa můžeme naleznout i např. dvě lokality květnatých bučin. Jedna je reprezentativní, druhá obtížně klasifikovatelná, obě jsou ovšem ohodnoceny jako nepříznivé z pohledu struktury a funkce. V nejbližší blízkosti Dobřického potoka se rozkládají reprezentativní údolní jasanovo-olšové luhy v dobrém hodnocení struktury a funkce. Skrz celým lesem se objevují biotopy typu X a to především lesní paseky a holiny, lesní školky a další lesní kultury s nepůvodními dřevinami. Dokud bereme Přestavlcký les jako celek, dopracujeme se k hodnocení v regionálním kontextu 77 bodů ze 100. Zrovna u této lokality ovšem na toto měřítko příliš spoléhat nelze, jelikož polovina území s karpatskými dubohabřinami zastává velmi dobré hodnocení a strana druhá, s polenskými dubohabřinami nikoli.

Obr. 7: Přestavlký les (mapa)

(Zdroj: převzato z AOPK ČR, změněno autorem)

6.6. Dolní a Prostřední Svrčov (mapování 2010)

V1G – drtivě převládající biotopem na soustavě několika rybníků je makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod. Struktura a funkce se u biotopů V1G nehodnotí, proto budeme postupovat individuálně. Reprezentativnost je na všech rybnících dobrá, ovšem vždy bez aktuální přítomnosti makrofytů, což kazí celkové hodnocení.

V1F – malý rybník nad Horním Svrčovem je reprezentativní a z hlediska struktury a funkce málo příznivý. Ovšem jako jediný z biotopů vodních toků a nádrží z této oblasti obsahuje makrofyty v litorálu.

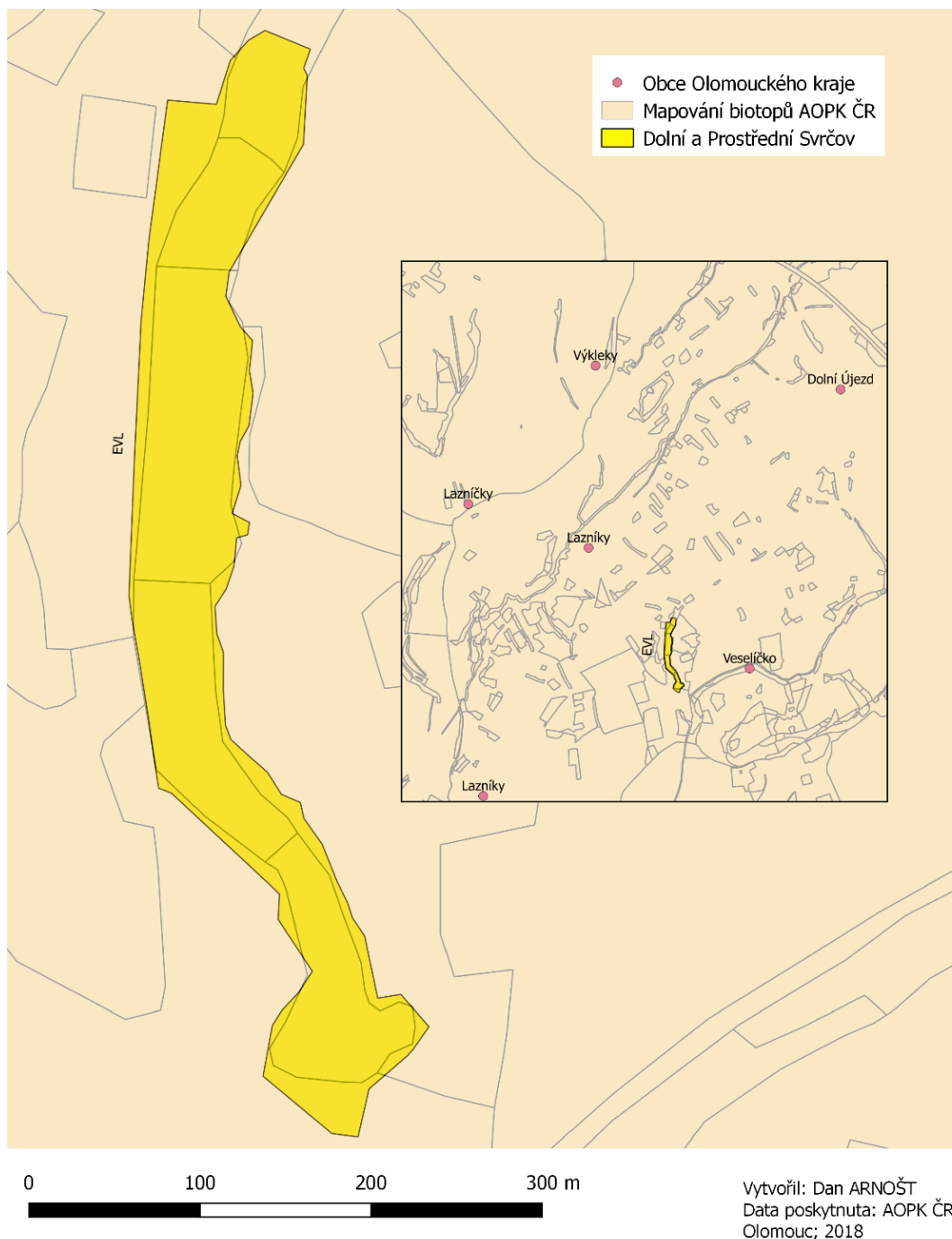
M1.3–v horní části rybníka (s biotopem V1F) eutrofní vegetace bahnitých substrátů s obojživelnou vegetací.

L2.2 – Reprezentativní údolní jasanovo-olšové luhy jsou z hlediska struktury a funkce málo příznivé a mírně podléhají degradaci, hlavně eutrofizaci a ruderalizaci. Důsledkem je velký výskyt expanzní ostřice třeslicovitě.

V regionálním kontextu by lokalita získala 59 bodů ze 100.

Obr. 8: Dolní a Prostřední Svrčov (mapa)

EVL: Dolní a Prostřední Svrčov

(Zdroj: převzato z AOPK ČR, změněno autorem)

6.7. U Bílých hlín (mapování 2012)

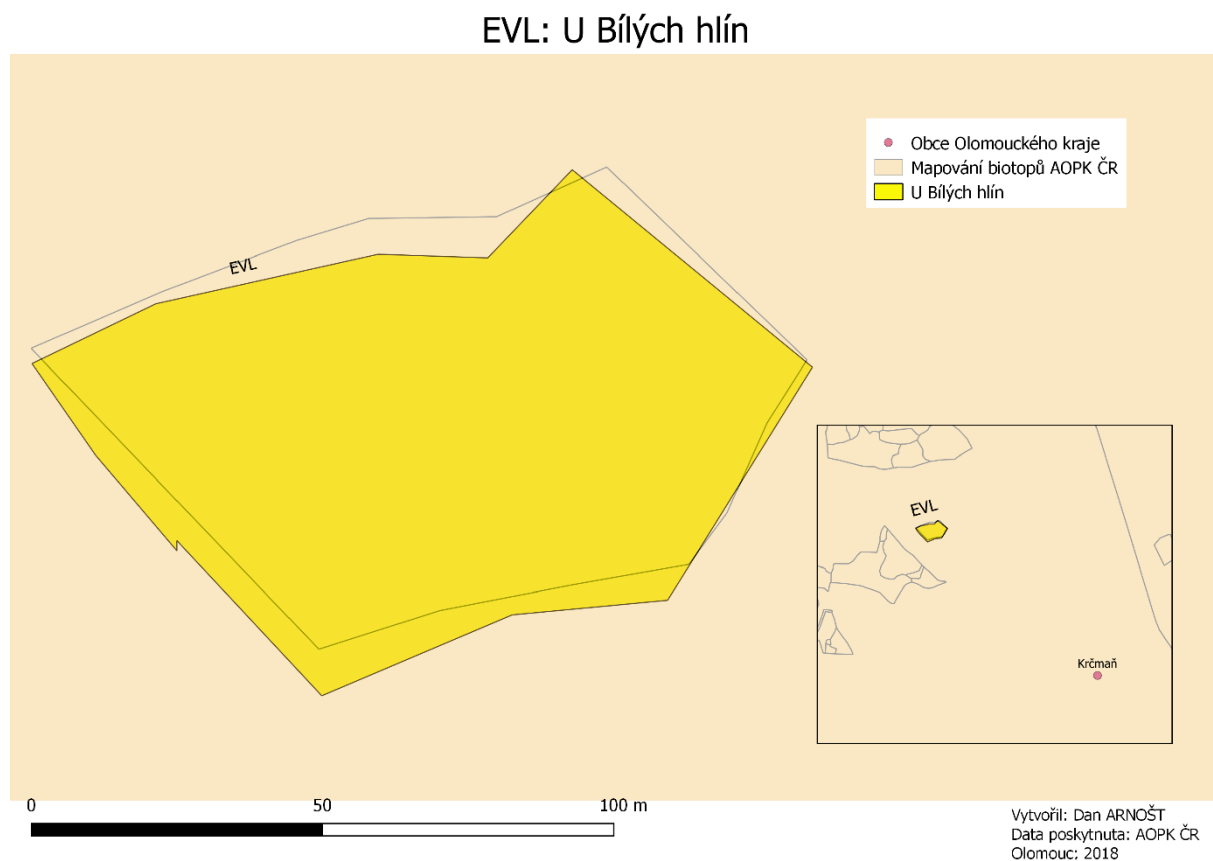
T3.4D – širokolisté suché trávníky správně podléhají vhodnému managementu a proto jsou vysoce reprezentativní a strukturou a funkcí velmi příznivé. Právě proto je lokalita dobrým refugiem pro koniklec velkokvětou, nebo vstavač trojzubý. Na trávníky působí mírná eutrofizace.

K3 – i mezofilní a xerofilní křoviny mají velmi dobrou reprezentativnost. Stejně tak struktura a funkce je velice příznivá. Degradace nebyla na křovinách zpozorována. Typickými druhy v oblasti jsou svída krvavá a ptačí zob.

K4C – posledním biotopem jsou nízké xerofilní rostliny, v tomto případě zastoupené převážně růží galskou. Reprezentativnost i struktura a funkce jsou velmi dobře hodnocené. Degradace opět není pozorována.

Lokalita U Bílých hlín je vzorovým příkladem dodržování vhodného managementu. Jelikož byly všechny tři biotopy ohodnoceny stupněm 1, obdrží hodnocení z regionálního kontextu maximální počet bodů.

Obr. 9: U Bílých hlín (mapa)

(Zdroj: převzato z AOPK ČR, změněno autorem)

6.8. U Strejčkova lomu

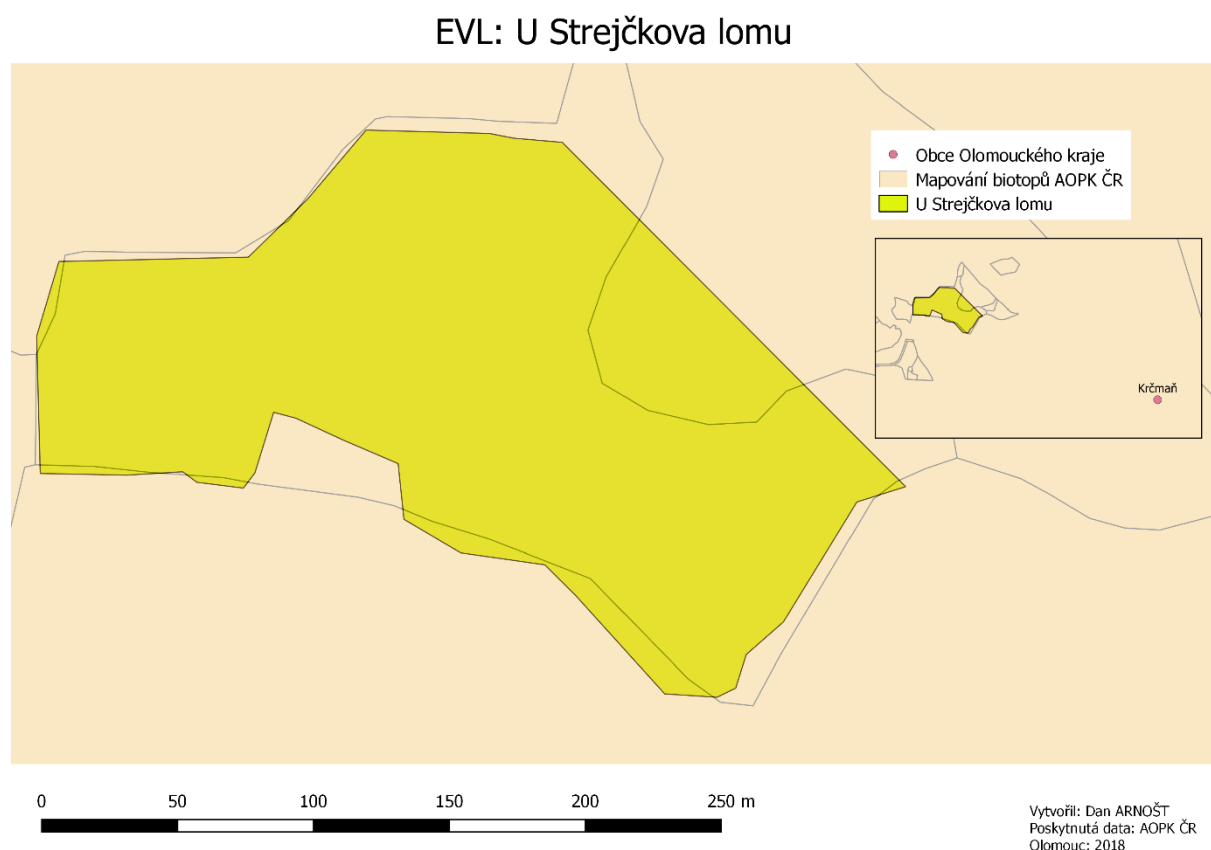
T3.4D – širokolisté suché trávníky jsou v této lokalitě reprezentativní. Z hlediska struktury a funkce jsou málo příznivé až příznivé. Na okrajích lokality a na stinných místech je biotop přechodný k mezofilním ovsíkovým loukám. Na dně lomu jsou patrné známky degradace. Roste zde expanzní druh třtina křovištní a neprobíhá zde dostatečný management. V místech nad lomem se setkáme pouze s mírnými znaky eutrofizace.

K3 – po celé lokalitě jsou roztroušeny vysoké mezofilní a xerofilní křoviny, převážně jedinci druhu svída krvavá. Křoviny jsou zachovalé, reprezentativní, mají dobrou strukturu a funkci a nejsou na nich patrné známky degradace.

S1.1 – na stěnách lomu se setkáme se štěrbinovou vegetací vápnitých skal a drolin, která je reprezentativní, ovšem strukturou a funkcí málo příznivá. Mírně podléhá degradaci.

V regionálním kontextu by lokalita získala 55 bodů ze 100.

Obr. 10: U Strejčkova lomu (mapa)

(Zdroj: převzato z AOPK ČR, změněno autorem)

7. VYBRANÉ EVL – TERÉNNÍ PRŮZKUM

Pro svůj vlastní průzkum jsem zvolil osm různých oblastí z Olomouckého kraje. Provedl jsem terénní průzkum a na základě zvolených kritérií je hodnotil. Podkladem mi byly mapové záznamy AOPK ČR a další dostupné zdroje. Zjištěné informace se pokusím srovnat s mapováním (AOPK ČR) z předešlých let.

7.1. Kosíř – lomy

Základní informace: Oblast leží v katastrálním území obcí Čelechovice na Hané a Slatinky. Rozkládá se na ploše cca 40 ha na jihovýchodním a východním okraji masivu Velký kosíř. Je charakteristická suchými trávníky, bylinnými společenstvy s teplomilnými křovinami a v místě s přízviskem Vinohrady taky se zbytky sadů. Dominantou oblasti jsou opuštěné vápencové lomy, které vytváří vhodné podmínky pro teplomilné trávníky. Podloží okolo lomů tvoří devonský vápenec (Olomoucký kraj, 2015)

Předmět ochrany: Kosíř – lomy se evropsky významnou lokalitou stala z důvodu výskytu polopřirozených suchých trávníků, vegetace vápnitých skalnatých svahů, koniklece velkokvěté a v neposlední řadě přástevníku kostivalového. Lokalita je tedy refugiem celé řady jak živočišných, tak rostlinných druhů.

Plán péče: Pro zachování stávajícího stavu biotopu je nutné pravidelné blokování sukcese, v tomto případě se jako nejlepší management ukazuje sečení jednou do roka, přičemž část území se vždy nechá ladem, aby poskytla refugium živočichům.

Biotopy: Dle katalogu biotopů České republiky a mapových podkladů evropsky významných lokalit můžeme lokalizovat typy biotopů, na které narazíme a které budeme hodnotit. Širokolisté suché trávníky můžeme nalézt na mírných svazích, převážně orientovaných na jih, nejčastěji na měkkých flyších, sedimentovaných horninách křídly, nebo podsvahových deluviích. V minulosti se využívali ke spásání, nebo jako jednosečné louky. Velkým rizikem pro existenci tohoto biotopu je konec obhospodařování, které vede k v tomto případě nežádoucí sukcesí. Jelikož jsme v oblasti s vápencovým podložím a opuštěnými vápencovými lomy, můžeme se potkat se štěrbinovou vegetací vápnitých skal a drolin. Často jde o ruderalní vegetace, v případě opuštěných lomů se však vegetace blíží přirozené. Tento biotop je povětšinou bez ohrožení, a proto nevyžaduje speciální management. Jediné riziko může přijít s přílišnou turistikou, horolezectvím, či v případě zastínění. Pokud chceme biotop zachovat, je vhodné se stínících dřevin zbavit. Jako další

můžeme v blízkosti opuštěných lomů najít občasné lesní kultury s nepůvodními druhy, jako je trnovník akát, nebo dub červený, mezofilní ovsíkové louky či ruderální bylinnou vegetaci (Chytrý, Kučera et al., 2010)

Tab. 11: hodnocení Kosíř – lomy

Kritérium	Kosíř - lomy
Zachovalost	4
Struktura	4
Významné druhy	4
Reprodukce	4
Narušení obnovy	4
Invazní a expanzivní druhy	2
Skládky a odpad	3
Jiné negativní vlivy	3
Hodnocení	73,6

(Zdroj: autor)

Lokalita Kosíř – lomy se nachází v blízkosti vesnic Čelechovice na Hané a Slatinky. Přímo v bezprostřední blízkosti lomů se staví obydlí. Z těchto důvodů je oblast poměrně hojně využívána pejskaři a také turisty, což je vzácně vidět na poházených odpadcích. Samotné lomy a nejbližší okolí jsou očividně obhospodařovány, koseny a zdají se být upravené. Travníky na okrajích svahu poskytují dobré podmínky pro populaci koniklece velkokvěté, což jsme i v tuto roční dobu mohli potvrdit několika objevenými jedinci. Na obnažených skalách a v puklinách se daří chasmofytické vegetaci právě vápnatých svahů. Výjimečně jsem narazil na několik jedinců trnovníku akátu, který v této lokalitě není původní. V místech dál od lomu je vegetace takřka až neprostupná a nejeví známky žádného managementu, což ovšem poskytuje refugium mnohým živočichům v této zemědělské krajině. Jediný faktor rušící jinak klidné místo je hluk z blízké komunikace.

Obr. 11: - Kosíř – lomy (zarůstání)

(Zdroj: autor)

Obr. 12: Kosíř – lomy (suché trávníky)

(Zdroj: autor)

Obr. 13: Kosíř – lomy (stěny lomu)

(Zdroj: autor)

Obr. 14: Kosíř – lomy (stěny a dno lomu)

(Zdroj: autor)

7.2. Stráň nad Huťským potokem

Základní informace: svažité louka ležící v katastru obce Protivanov v Dražanské vrchovině je louka o rozloze 0,8 ha a je chráněna jako přírodní park „Ve žlábku“. Historicky se oblast nejspíš využívala jako pastvina, později byl na lokalitě prováděn pravidelný management v podobě sečení. Tento postup vedl k vytvoření vhodných podmínek pro populace některých rostlin (Olomoucký kraj, 2015)

Předmět ochrany: lokalita se stala evropsky významnou pro výskyt populace kriticky ohroženého horečku českého, který se v České Republice vyskytuje asi na 65 lokalitách. Pouze 31 z těchto 65 lokalit jsou nějakým způsobem chráněny státem (AOPK ČR, 2018).

Plán péče: nejdůležitějším krokem pro zachování biotopu ve stavu, jakém je, je pokračovat v pravidelném sečení. Neméně důležité je zabránit rozšiřování lesa a sukcesi louky. Vhodným opatřením by bylo vyhrabávat mechorosty a zbavovat plochu stařiny, která by mohla bránit semenům vzklíčit.

Biotopy: oblast je od břehu Huťského potoka až po okraj lesa pokryta podhorskými a horskými smilkovým trávničky bez výskytu jalovce obecného. Tyto trávničky jsou typicky rostlé na chudých kyselých podhorských půdách. Bez obhospodařování čeká tento biotop rychlá degradace sukcesí (Chytrý, Kučera et al., 2010).

Tab. 12: hodnocení Stráň n. Huťským p.

Kritérium	Stráň nad Huťským potokem
Zachovalost	3
Struktura	3
Významné druhy	4
Reprodukce	4
Narušení obnovy	2
Invazní a expanzivní druhy	3
Skládky a odpad	5
Jiné negativní vlivy	3
Hodnocení	65,7

(**Zdroj:** autor)

Stráň se táhne od zarostlého koryta Huťského potoka až k okraji lesa, výrazně využívaného těžbou. Samotná louka je však pravidelně sečena, a to za pomoci těžké techniky, která

obzvláště v podmáčeném úpatí stráně zanechává výrazné hluboké stopy. Stařinu, která by bránila semenům hořečku vyklíčit, tu nenajdeme, mechorost je ovšem k vidění na několika místech. Daří se zabránit rozšiřování lesa, což je podmínka pro reprodukci bylin na této lokalitě. V poměrné blízkosti je rozsáhlý kemp, který může mít ve vegetačním období negativní vliv na populace hořečku a dalších. Ráz krajiny, ne však funkce, trochu kazí lidské stavby v dohledu (domy, větrná elektrárna).

Obr. 15: Stráň nad Huťským potokem

(Zdroj: autor)

Obr. 16: Stráň nad Huťským potokem

(Zdroj: autor)

Obr. 17: Stráň n. Huťským potokem (potok)

(Zdroj: autor)

Obr. 18: Stráň n. Huťským potokem (potok – bližší pohled)

(Zdroj: autor)

7.3. Za Hrnčářkou

Základní informace: mezi obcemi Ohrozim a Vícov, uprostřed pole, se rozkládá 3,7 ha velký ostrůvek polopřirozených suchých trávníků. Oblast je chráněna jako PP Za Hrnčářkou. Geologickým podkladem těchto teplomilných trávníků jsou sprašové hlíny, místy břidlice a drobové pískovce. PP Za Hrnčářkou je refugiem rostlin, jako je např. vstavač kukačka, divizna brunátná, růže galská, nebo len žlutý. Taktéž, a tím se oblast zasadila o post evropsky významné lokality, zde byla nalezena ostřice přítupá, u nás reliktní druh z období po konci doby ledové (Grulich, 2012).

Předmět ochrany: oblast je významná pro výskyt hned několika chráněných rostlin. Můžeme zde nalézt koniklec velkokvětou, či ostřici přítupou. Předmětem ochrany jsou i polopřirozené trávníky a facie křovin, které vytváří pro tyto rostliny optimální biotop.

Plán péče: pro zachování současné biocenózy teplomilných trávníků s občasným výskytem vzácných druhů rostlin, je nutné lokalitu pravidelně kosit. V některých úsecích je oblast hustě porostlá křovinami, mezi kterými lze vidět jedince trnovníku akátu, který do tohoto biotopu nepatří. Dalším důležitým bodem je odstranění sena, dřevní hmoty a čehokoli, co by mohlo semenům bránit ve vyklíčení a v růstu. Jelikož je tato lokalita ze všech stran obehnaná zemědělskými plochami, je nutné omezit na minimum případné negativní vlivy, jako například splach pesticidů (Olomoucký kraj, 2015)

Biotopy: převládajícím biotopem na těchto necelých třech hektarech jsou acidofilní suché trávníky bez význačného porostu vstavačovitých. Tyto trávníky jsou ohroženy sukcesí v případě neobhospodařování sečením. Tyto trávníky se často vyskytují na chudých kyselých půdách s různou svahovitostí a v minulosti byly používány jako pastva pro ovce. Místy se zde vyskytují vysoké mezofilní, nebo xerofilní křoviny. Tyto keře mívají rozličnou podobu, avšak na našem stanovišti převládá trnitá růže galská. Výjimečně se setkáme s nelesní stromovou výsadbou, nálety pionýrských dřevin a s nepůvodními jehličnatými kulturami (Chytrý, Kučera et al., 2010).

Tab. 13: hodnocení – Za Hrnčičkou

Kritérium	Za hrnčičkou
Zachovalost	4
Struktura	3
Významné druhy	4
Reprodukce	4
Narušení obnovy	3
Invazní a expanzivní druhy	3
Skládky a odpad	5
Jiné negativní vlivy	4
Hodnocení	74,3

(Zdroj: autor)

I když je EVL Za Hrnčičkou mezi dvěma obcemi, je poměrně daleko od obou z nich, a proto se zdá lokalita poměrně nedotčená náhodným kolemjdoucím. Jedinou známkou lidské práce, samozřejmě když pomínou místní management, je opuštěná chata v nejvyšším bodě ostrůvku. Chata je v natolik poškozeném stavu, že jako útočiště může posloužit snad jen nočním ptákům a hlodavcům. Zato trosky z této stavby jsou poházené v nejbližším okolí a kazí celkový dojem. Plocha lokality je vskutku mozaikovitá. Na většině území se rozkládají pravidelně sečené trávníky, které nahodile střídají keře růže galské a ptačího zobu. Ve východní části ostrůvku je neprostupná hradba dřevin několika stupňů vzrůstu a věkovosti. V těchto místech můžeme spatřit několik jedinců borovice černé a trnovníku akátu. Tyto dřevin jsou nepůvodní. Celkově lokalita působí udržovaným dojmem. Jako mírně negativní vliv bychom mohli označit hluk od nepříliš frekventované silnice.

Obr. 19: Za Hrnčičkou (pohled z dálky)

(Zdroj: autor)

Obr. 20: Za Hrnčičkou

(Zdroj: autor)

Obr. 21: Za Hrnčičkou (struktura pater)

(Zdroj: autor)

Obr. 22: Za Hrnčičkou (suché trávníky)

(Zdroj: autor)

7.4. Hrdibořické rybníky

Základní informace: asi 8 kilometrů východně od Prostějova, v katastrálním území obce Hrdibořice, můžeme narazit na cca 40 hektarů Hrdibořických rybníků. Historicky vznikly rybníky jako důsledek těžby slatiny v první polovině 20. století. Dominantou lokality jsou dva rybníky, lemované mokřadními loukami a několika tůněmi.

Předmět ochrany: matizna bahenní, která se vyskytuje jen na asi sedmi místech v České Republice, a to právě v blízkosti Hrdibořických rybníků, byla znovu vysazena v devadesátých letech minulého století. Dalšími lokalitami je střední Polabí a Hornomoravský úval. Všechny ostatní lokality zanikly jako důsledek změny vodního režimu, nebo rozorání slatinných luk (SAGITARIA, 2007).

Plán péče: pro úspěšné přežití a reprodukci matizny bahenní je nezbytné udržet dosavadní příznivé podmínky. Matizna vyžaduje živinově bohaté slatinné půdy s vysokou hladinou podzemní vody. Dlouhodobé zaplavení ale nepřežije. Proto je důležité udržet příznivý stav vodní hladiny. Pro podpoření reprodukce je výhodné louky kosit, vysazovat semena a celé

rostliny. Na lokalitě Hrdibořických rybníků je v plánu rostlinu vysazovat tak dlouho, dokud nebude schopná vlastní reprodukce do okolí. (Podešva, 2007)

Biotoxy: oblast Hrdibořických rybníků je opravdu velmi bohatá na různorodost biotopů. Matizna bahenní je úspěšně vysazována na mezofilní ovsíkové louky, které nalezneme na velké ploše mezi rybníky a částečně okolo nich. Často tyto louky vidáme v blízkosti lidských sídel, což se nám v tomto případě prokázalo. Z jihu a západu jsou rybníky lemovány údolními jasanovo-olšovými luhy, které se často vyskytují právě v blízkost vodních toků, nebo stojatých vod. Tyto stromy jsou schopny přežít dočasné zaplavení. Ze severo-západu je lokalita pokryta ruderalními bylinnými vegetacemi a kolem potoka pobřežní vegetací potoků. Samotné rybníky pokrývají makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod. Na břehu rybníků najdeme rákosiny eutrofních stojatých vod. Namátkově můžeme spatřit i intenzivně obhospodařované louky, či vrbové křoviny podél vodních toků.

Tab. 14: hodnocení – Hrdibořické rybníky

Kritérium	Hrdibořické rybníky
Zachovalost	3
Struktura	4
Významné druhy	4
Reprodukce	2
Narušení obnovy	5
Invazní a expanzivní druhy	3
Skládky a odpad	4
Jiné negativní vlivy	4
Hodnocení	72,1

(Zdroj: autor)

Hrdibořické rybníky jsou velká, členitá oblast na samotném okraji obce Hrdibořice. Dá se proto předpokládat, že v této bezprostřední blízkosti bude docházet ke hlukovému i světelnému znečištění. Také je oblast velice atraktivní lokalitou pro pěší turistiku. Příjemným překvapením je tedy fakt, že oblast takřka není znečištěna drobným odpadem. Velice výrazné je množství spadeného a pokáceného dřeva na břehu jednoho z rybníků. Ovšem ovsíkové louky jsou očividně pravidelně sečeny a vytváří dobré podmínky pro reprodukci matizny na další louky. Celá lokalita velkou částí sousedí se zemědělskou

půdou, což by nemuselo mít žádný negativní vliv, jelikož oblast je přirozeným způsobem chráněna nepropustnými dřevinami různých pater.

Obr. 23: Hrdibořické rybníky (louky)

(Zdroj: autor)

Obr. 24: Hrdibořické rybníky (mrtvé dřevo)

(Zdroj: autor)

Obr. 25: Hrdibořické rybníky (vodní plocha)

(Zdroj: autor)

Obr. 26: Hrdibořické rybníky (makrofytní vegetace)

(Zdroj: autor)

7.5. Přestavlký les

Základní informace: mezi obcemi Přestavlký a Dobřčice, se na kopci rozkládá 210 hektarů Přestavlkého lesa. Les je součástí Podbeskydské pahorkatiny a leží na podkladu písčito-vápenných jílu. Severní okraj Přestavlkého lesa je lemován meandrujícím Dobřčickým potokem. Nejdelší levostranný přítok potoka zasahuje takřka skrz celý les a rozděluje jej na pomyslné poloviny (Olomoucký kraj, 2015)

Předmět ochrany: Přestavlký les je z hlediska ochrany přírody biotopově zajímavá lokalita. Karpatské a polonské dubohabřiny se vyskytují v nadmořských výškách do 450 m. n. m. a jsou tvořeny především dubem zimním, či letním a habrem obecným. Z historického hlediska dubohabřiny vznikly výmladkovým způsobem hospodaření. Další často vyskytovanou dřevinou jsou lípa srdčitá, javor babyka, nebo bříza bělokora. Dalším sledovaným biotopem jsou extenzivní sečené louky nížin až podhůří, které se místy vyskytují na jihovýchodním a severozápadním okraji lesa (Sagittaria, 2006)

Plán péče: pro správný vývoj dubohabřin je důležité podporovat přirozené zmlazení původních dřevin, a naopak zamezit výsadbě dřevin nepůvodních. Překážkou v reprodukci se může stát okus srnčí zvěří, a proto je výhodné držet stavy zvěře v nízkých počtech. Dalším důležitým ukazatelem je podíl mrtvého dřeva. Pro dosažení žádoucí věkové struktury je efektivním způsobem maloplošná obnova porostů. K zachování luk je vhodným managementem pravidelné sečení a naprosté vyloučení hnojení (Olomoucký kraj, 2015).

Biotopy: Přestavlký les je pomyslně rozdělen na dvě území, a to levostranným přítokem Dobřčického potoka. Na levém břehu se rozkládají především karpatské dubohabřiny a na břehu opačném, tedy pravém, spíše polonské dubohabřiny. Rozdílné označení je výsledkem biogeografického rozšíření, kdy se polonské a karpatské dubohabřiny mírně liší v druhovém složení. Společnou však mají převahu habru obecného, dubu zimního, přičemž polonské dubohabřiny často s příměsí lípy srdčité, nebo dubu letního. Karpatské dubohabřiny jsou místy s příměsí buku lesního. Keřové patro bývá nevýrazné. Na okrajích lesa, nejvíce na jihovýchodě a na severozápadě, najdeme mezofilní ovsíkové louky a v blízkosti potoka údolní jasanovo-olšové luhy s převahou olši lepkavých. Keřové patro těchto luhů bývá výrazně neprostupné z důvodu zmlazení dřevin stromového patra. Nebezpečím pro tento biotop je výsadba smrkových monokultur, či eutrofizace způsobená splachem dusíkatých hnojiv ze zemědělské půdy. Oba tyto problémy by bylo v Přestavlkém lese možné očekávat (Chytrý, Kučera et al., 2010).

Tab. 15: hodnocení – Přestavlký les

Kritérium	Přestavlký les
Zachovalost	2
Struktura	3
Významné druhy	4
Reprodukce	5
Narušení obnovy	4
Invazní a expanzivní druhy	2
Skládky a odpad	4
Jiné negativní vlivy	4
Hodnocení	67,1

(Zdroj: autor)

Už při stoupaní do svahu k lesu je patrné, že v lokalitě velice aktivně probíhá těžba dřeva. Na samotné hranici lesa je dokonce těžká technika a prvních několik set metrů brázdí vyjeté koleje a známky těžby. Lesem se musel v nedávné době prohnal silný vítr, který polámal spoustu stromů. Část popadaného dřeva již byla zpracována, hůř dostupné kusy zůstaly ležet na místě. Na několika místech je podél cesty vysázena smrková monokultura v několika věkových stupních. Hluběji v lese se druhová struktura stala přirozenější a jehličnany takřka zmizely. Lokalita je hojně využívána místními obyvateli pro pěší turistiku, žádné známky skládek, nebo drobnějšího odpadu však nejsou zřejmé. Jediným rušivým elementem je neustálý hluk těžké techniky během těžby dřeva.

Obr. 27: Přestavlký les (lesní školka)

(Zdroj: autor)

Obr. 28: Přestavlcký les

(Zdroj: autor)

Obr. 29: Přestavlcký les (mrtvé dřevo)

(Zdroj: autor)

Obr. 30: Přestavlký les (těžba)

(Zdroj: autor)

7.6. Dolní a Prostřední Svrčov

Základní informace: asi kilometr od obce Svrčov, v chatové oblasti, můžeme naléznout soustavu čtyř rybníků zařazených jako evropsky významné lokality. Nejnižše položený rybník se jmenuje Dolní, o několik metrů výše má hladinu rybník Prostřední a o několik dalších zase Horní. Nejvýše položený rybník je bezejmenný. Rybníky jsou navzájem propojeny přepady a v jejich blízkosti je množství mělkých tůní (Olomoucký kraj, 2015)

Předmět ochrany: pro vysokou spodní vodu a výskyt nesčetných mělkých tůní je lokalita trvalým stanovištěm kuňky žlutobřiché, která je v ČR ohrožená. Kuňka žlutobřichá je však důležitým deštníkovým druhem, jelikož je tato soustava rybníků refugiem pro další ohrožené druhy, jako je např. čolek obecný, čolek velký, rosnička zelená a ropucha obecná. Plán péče: v lokalitě je vhodné rybářské využití v optimální míře. Taktéž je důležitý rozvoj litorálních porostů, které poskytují útočiště mnoha živočišným druhům. S ohledem na

předmět ochrany je zásadní udržovat vodní režim a vysokou hladinu podzemní vody, tedy zachovat existenci mělkých tůní, které vyhledávají právě chráněné kuňky žlutobřiché.

Biotopy: naprosto převažující biotopem této soustavy rybníků jsou makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod, porosty bez ochranné významných vodních makrofytů. Tento biotop bývá druhově poměrně chudý a nezajímavý z hlediska ochrany přírody. Vyskytuje se v přirozených a polopřirozených stanovištích, jako jsou rybníky, mrtvá ramena řek, bývalé pískovny a další lokality s nezpevněným dnem a břehy. V bezprostřední blízkosti vodních ploch, na březích, kde kolísá vodní hladina, můžeme výjimečně narazit na eutrofní vegetace bahnitých substrátů. Na levém břehu rybníku stoupá do mírného svahu vegetace jasanovo-olšových luhů (Chytrý, Kučera et al., 2010).

Tab. 16: hodnocení - Dol. a Prost. Svrčov

Kritérium	Dolní a Prostřední Svrčov
Zachovalost	5
Struktura	5
Významné druhy	5
Reprodukce	4
Narušení obnovy	5
Invazní a expanzivní druhy	3
Skládky a odpad	4
Jiné negativní vlivy	4
Hodnocení	91,4

(Zdroj: autor)

Mezi dědinami Veselíčko, Lazníky a Svrčov leží v těsné blízkosti chatové oblasti soustava rybníků, evropsky významná lokalita Dolní a Prostřední Svrčov. Že jde o přírodní památku a EVL hlásí hned u cesty viditelná cedule. O několik metrů dál narazíme na informační ceduli o lokalitě a později i tabulky a lístky vybízející rybáře a náhodné návštěvníky k ohleduplnosti, což je očividně svědomitě dodržováno. Vzdálenější strana rybníků je pokrytá jasanovo-olšovými luhy, a přestože mírně stoupá do svahu, můžeme v ní díky vysoké hladině podzemních vod a místy nepropustnému podloží nalézt mělké tůňky. Místy se mezi převládajícími jasanem a olšemi objeví zástupce třídy jehličnanů, který zde není původní. Na březích okolo cesty se střídají místa s přístupem k vodě vhodné pro rybáře s bahnitými úseky pokrytými makrofytní vegetací. Rybníky leží v úzkém údolí, přičemž

svah naproti jasanovo-olšovým luhům je z velké části vykácen, což otvírá výhled na skalnaté útvary. Ani přes přítomnost chat celkový dojem lokality nic neruší. Vzdálený hluk motorových pil a ojedinělé projetí automobilu sotva zhorší pohled na tuto velmi dobře udržovanou oblast.

Obr. 31: Dolní a Prostřední Svrčov

(Zdroj: autor)

Obr. 32: Dolní a Prostřední Svrčov (hráz)

(Zdroj: autor)

Obr. 33: Dolní a Prostřední Svrčov (litorální porosty)

(Zdroj: autor)

Obr. 34: Dolní a Prostřední Svrčov (upozornění pro rybáře)

(Zdroj: autor)

7.7. U Bílých hlín

Základní informace: lokalita se nachází asi kilometr za obcí Krčmaň, ve svahu nad zemědělským družstvem. Podloží této oblasti tvoří devonský vápenec, což vysvětluje sousedící evropsky významnou oblast, U Strejčkova lomu. Na lokalitě se můžeme setkat s krasovým jevem zvaným závrt. Rozloha tohoto ostrůvku obehnaného zemědělsky využívanou půdou je 0,7 hektaru (Olomoucký kraj, 2015).

Předmět ochrany: lokalita byla vyhlášena za evropsky významnou z důvodu výskytu koniklece velkokvětého, jehož výskyt je monitorován od roku 2004. Další sledovanou rostlinou, za posílení její populace byl dokonce vytvořen záchranný program, je vstavač trojzubý. Tato vytrvalá bylina je v ČR ohrožená a u nás roste pouze na Moravě. V lokalitě U Bílých hlín je sledována již od roku 1997. Pro svoje přírodní podmínky je území také vhodným refugiem pro ohrožené živočišné druhy, jako je např. saranče modrokřídlá, modrásek vikvicový a vřetenuška pětitečná (Sagittaria, 2010).

Plán péče: jelikož je lokalita ze všech stran lemována zemědělskou plochou, je důležité ji chránit před negativními vlivy, které s tím mohou souviset. Jsou to například splachy, hnojiva, nebo pojezdy těžké techniky. Oblast můžeme obehnat ochranným pásmem v podobě zatravněného pruhu. Dále je důležité pravidelné sečení, které zabrání šíření invazních druhů, a odstraňování vzniklé stařiny, která by bránila původní vegetaci v růstu (Olomoucký kraj, 2015).

Biotopy: přestože je lokalita necelý hektar velká, najdeme na ní tři biotopy. Převládajícím jsou širokolisté suché trávníky bez výskytu vstavačovitých a bez jalovce obecného. Tento biotop je poměrně hojný na mírných svazích často orientovaných na jih, v teplejších oblastech ani to není podmínkou. Častým podložím bývají měkké sedimentární horniny křídly, kterým se přezdívalo bílé stráně. Na severní straně ostrůvku najdeme vysoké mezofilní a xerofilní křoviny, v tomto případě takřka neprostupné křoviny ptačího zobu. Namátkově roztroušené najdeme nízké xerofilní křoviny, převážně trnitou růží galskou (Chytrý, Kučera et al., 2010).

Tab. 17: hodnocení – U Bílých hlín

Kritérium	U bílých hlín
Zachovalost	5
Struktura	5
Významné druhy	4
Reprodukce	4
Narušení obnovy	4
Invazní a expanzivní druhy	5
Skládky a odpad	4
Jiné negativní vlivy	5
Hodnocení	91,4

(Zdroj: autor)

K nenápadné oblasti, schované v polích za obcí Krčmaň, vede cesta okolo, elektrickým plotem obehnané, pastviny dobytka. Jak bývá zvykem, nikoli vždy pravidlem, lokalita je označena jako EVL a disponuje tabulí informující návštěvníky o základních informacích o místní ochraně. Celý ostrůvek je situován v mírném svahu a nabízí výhled na okolní zemědělskou plochu. Na celém hektaru plochy se setkáváme se závrtky, ve kterých, a nejen v nich, se setkáváme se vzácnými bylinami. Místy rostou keře růže galské a na severní straně jsou nepropustné houštiny ptačího zobu. Celý obvod lokality ostře hraničí s obdělávanou půdou. Křoviny jsou dost znečištěny drobným odpadem, což trochu kazí celkový dojem. Nejbližší komunikace takřka není slyšet, a navíc není příliš frekventovaná.

Obr. 35: U Bílých hlín (ostrov v zemědělské krajině)

(Zdroj: autor)

Obr. 36: U Bílých hlín (závrt)

(Zdroj: autor)

Obr. 37: U Bílých hlín (teplomilné trávníky)

(Zdroj: autor)

Obr. 38: U Bílých hlín (přechod na zemědělsky obdělávanou půdu)

(Zdroj: autor)

7.8. U Strejčkova lomu

Základní informace: vzdušnou čarou je lokalita U Strejčkova lomu asi 200 metrů od PP U Bílých hlín, tedy asi kilometr od obce Krčmaň. PP U Strejčkova lomu je cca 3,4 hektaru rozsáhlá, tedy asi pětikrát větší než PP U Bílých hlín. Reliéf je poznamenaný dávnou těžbou vápence. Kromě antropogenně vytvořeného lomu zde můžeme naleznou další krasové jevy, jako jsou závrtý a škrapy. V blízkosti lomu byla roku 1998 objevena čerstvě propadená jeskyně, posléze pojmenovaná medvídek (Otava, 2017). Lokalita byla za přírodní památku vyhlášena už v roce 1952, má tedy již svoji tradici a historii.

Předmět ochrany: U Strejčkova lomu je lokalita nejsevernějšího výskytu koniklece velkokvětého. Je to taktéž významná lokalita s velmi bohatou populací. V oblasti dodnes nebyl proveden ucelený zoologický monitoring, ovšem počítá se s výskytem zajímavých druhů bezobratlých živočichů, jako jsou kuklérka hvězdicová, kudlanka nábožná, nebo skálovka štíhlá (Machát, 2008).

Plán péče: pro existenci koniklece velkokvěté, potažmo celé lokality, je důležité zabránit vývoji konkurenceschopnějších rostlin, a to pravidelným sečením, či pastvou ovcí a koz.

Kromě opuštění od tradičního obhospodařování je dalším rizikem bezohlednost návštěvníků a vyrývání rostlin pro jejich dekorativnost. Proti takovému zásahu se lze bránit pouze informativními cedulemi při vstupu do lokality (Olomoucký kraj, 2015).

Biotopy: v okolí lomu se nachází širokolisté suché trávníky, v ČR poměrně běžné v suchých a teplých lokalitách. Zároveň jsou v kombinaci s dalšími faktory přirozeným refugiem koniklece velkokvěté a dalších vzácných rostlin v bylinném patře. V širším okruhu kolem lomu se nachází vysoké mezofilní a xerofilní křoviny, často zastoupené svídou krvavou. Na stěnách lomu najdeme zástupce šterbinové vegetace vápnitých skal a dolin.

Tab. 18: hodnocení – U Strejčkova lomu

Kritérium	U Strejčkova lomu
Zachovalost	4
Struktura	5
Významné druhy	5
Reprodukce	5
Narušení obnovy	3
Invazní a expanzivní druhy	4
Skládky a odpad	3
Jiné negativní vlivy	5
Hodnocení	87,1

(Zdroj: autor)

EVL U Strejčkova lomu je od EVL U Bílých hlín vzdálena několik kroků a jako lokalita na mě působila mnohem přitažlivějším dojmem. Přesto získala o několik málo bodů méně, a to nejspíše z následujících důvodů. Lokalita je pro svoji rozlohu a terénní členitost hůře uhlídatelná z hlediska invazních druhů a pro svoji atraktivitu z hlediska odpadu. I přes to je očividný pravidelný management, který udržuje louky ve správném stádiu sukcese. Různě veliké louky střídají neprostupné křoviny, které mimo jiné chrání biotopy před negativními vlivy ze zemědělské krajiny.

Obr. 39: U Strejčkova lomu (dno a stěny)

(Zdroj: autor)

Obr. 40: U Strejčkova lomu

(Zdroj: autor)

Obr. 41: U Strejčkova lomu (štěrbinová vegetace vápnitých skal a drolin)

(Zdroj: autor)

Obr. 42: U Strejčkova lomu (teplomilné trávničky)

(Zdroj: autor)

7.9. Porovnání lokalit

Tab. 19: bodové hodnocení

Získané body	Hodnocení
0–30	velmi špatný
31–50	špatný
51–71	průměrný
71–90	dobrý
91–100	vynikající

(Zdroj; Svátek, Buček, 2005)

Tab. 20: celkové hodnocení vybraných EVL

Evropsky významná lokalita	Kritérium								Celkové hodnocení
	Zachovalost	Struktura	Významné druhy	Reprodukce	Narušení obnovy	Invazní a expanzní druhy	Skládky a odpad	Jiné negativní vlivy	
Kosíř - lomy	4	4	4	4	4	2	3	3	73,6 (dobré)
Stráň n. huťským potokem	3	3	4	4	2	3	5	3	70 (průměrné)
Za hrnčířkou	4	3	4	4	3	3	5	4	74,3 (dobré)
Hrdibořické rybníky	3	4	4	2	5	3	4	4	72,1 (dobré)
Přestavlcký les	2	3	4	5	4	2	4	4	67,1 (průměrné)
Dolní a Prostřední Svrčov	5	5	5	4	5	3	4	4	91,4 (vynikající)
U bílých hlín	5	5	4	4	4	5	4	5	91,4 (vynikající)
U Strejčkova lomu	4	5	5	5	3	4	3	4	85,0 (dobré)

(Zdroj: autor)

Z důvodu zjištění aktuálního stavu biotopů v evropsky významných lokalitách jsem navštívil devět oblastí. Jednu z nich, Bečvu – Žebračku, jsem vyřadil pro přílišnou rozlohu a mozaikovitost. Při terénním průzkumu bych nedokázal dostatečně pokrýt celou oblast a výsledky by se stahovaly pro určitou část, ne pro celek. Zbývajících osm lokalit jsem hodnotil na základě předem stanovených kritérií. Během terénního průzkumu jsem již disponoval znalostmi o předmětu ochrany, výskytu biotopů a vhodném, nikoli aplikovaném, managementu. Opíral jsem se o informace z Katalogu biotopů České Republiky. Mnou udané hodnocení jsem se snažil udělovat svědomitě a nezaujatě.

Nejnižší hodnocení zachovalosti jsem udělil Přestavlckému lesu, kde byly určité části lesa nahrazeny nepůvodními monokulturami, naopak nejvyšší soustavě rybníků u Svrčova, kde jsem viděl pouze a přesně to, co jsem dle katalogu biotopů mohl očekávat.

Hodnocení struktury bylo jednodušší u menších a přehlednějších lokalit, kde jsem se mohl lépe soustředit na předmět ochrany a jeho optimální podmínky. Řada lokalit má jakýsi deštníkový druh, díky kterému byla vyhlášena za evropsky významnou. V mém výběru byla celkem typická ochrana koniklece velkokvěté. Tento fenomén na jednu stranu usnadňuje práci hodnotiteli, na stranu druhou možná výrazně odvádí pozornost od dalších zajímavých charakteristik oblasti, které by zasloužily vlastní management.

Slabou korelaci bychom mohli naleznout mezi strukturou a významnými druhy. Tyto dvě kritéria spolu souvisí už jen z toho důvodu, že předmět ochrany je vždy nějakým způsobem již chráněný. U Bílých hlín, kde jako v jediném případě získaly významné druhy méně bodů než struktura, má jeden důvod. Širokolisté suché trávníky, které koniklec velkokvětá využívá, je asi jen na 70 % oblasti, a přesto je populace bohatá, nemluvě o dalších vzácných rostlinách v lokalitě. Jelikož zjištění stavů významných druhů není při rychlém terénním průzkumu zcela možné, použil jsem cizí zdroje o výskytu a o monitoringu z předešlých let (Sagittaria, 2010).

Reprodukce je opět kritérium, jehož hodnocení se odvíjí od předmětu ochrany, nebo od ideálních podmínek pro jeho existenci a rozvoj. Při vstupu do určité lokality jsem vždy šel po jedinečné charakteristice, která mi udávala úspěšnost reprodukce. V Přestavlkém lese se mi nabízel pohled na zmlazení jasanů ztepilých takřka od první chvíle a neztratil se ani hlouběji v území. Proto bylo udělení bodů jednoznačné. V případě Hrdibořických rybníků jsem již věděl, že jedinci matizny bahenní jsou vysazováni uměle a že k přirozené reprodukci zatím takřka nedochází.

Důvod, proč Stráň nad Huťským potokem získala tak malé hodnocení v kritériu narušení obnovy je ten, že po celé oblasti byly známky antropogenních aktivit, nejspíše důsledkem těsné blízkosti kempu. Těžko si představit, na kolik tento faktor ovlivní populace hořečku českého. Vysoké hodnocení jsem zvolil u Hrdibořických rybníků, kde je sice matizna bahenní, lokální předmět ochrany, uměle vysazována, populace se ovšem zvětšuje a plánuje se rozvoj na další louky.

Přítomnost invazních a expanzivních druhů bylo poměrně jednoduché zaznamenat. Problematika nepůvodních druhů je často řešeným tématem, a proto nebyl problém najít si, co do kterého biotopu nepatří. Oporou mi byl opět katalog biotopů České Republiky. Hostem takřka ve všech lokalitách byl trnovník akát. Jedinou výjimkou byla lokalita U Bílých hlín, kde jsem na trnovník a vlastně ani na cokoli jiného nepůvodního nenarazil. Přestavlký les sice také nehostoval trnovník akát, byl ovšem na několika místech obsazen nepůvodními jehličnany.

Na ploše žádné, z mnou vybraných lokalit, jsem nenašel skládku. Zakládání nelegálních skládek je v České Republice trestný čin a je přísně penalizován. Založení černé skládky v chráněném území, která bývají často z rozličných důvodů sledována, je však poměrně běžné. Opuštěné lomy, odlehlé vodní plochy a podobná místa jsou pro podobné účely atraktivní. Při rychlém terénním průzkumu jsem se naštěstí setkával pouze s drobným odpadem v různém rozsahu, a to výhradně podle následujícího pravidla. Čím byla lokalita atraktivnější a blíž osídlení, tím bylo zanesení odpadem větší. Výjimkou byly opět rybníky u Svrčova, které sice přímo sousedily s chatovou oblastí, avšak odpadky jsem takřka neviděl. Nejspíš svůj účel splnily cedule vybízející návštěvníky k ohleduplnosti. Lepší hodnocení dostaly lokality Stráň nad Huťským potokem a Za Hrnčičkou. Obě dvě místa jsou poměrně odlehlé a atraktivní spíše pro odborníka v botanice než pro pejskaře. Na druhé straně škály si stojí Kosíř – lomy a území U Strejčkova lomu, které jsou pro svoje výrazné *genius loci* každodenně navštěvovány. Prázdné plastové lahve, plastové obaly a kousky zapomenutých textilií proto hyzdily velkou část území.

Vždy po provedení průzkumu jsem si položil otázku, co se mi nelíbí, co nějakým způsobem narušuje krajinu a co předešlá kritéria neobsáhla. Nejčastějším negativním vlivem byl hluk od komunikace, blízkost zemědělsky obdělávané půdy a s ní spojený pohyb těžké techniky, či možné znečištění.

8. DISKUZE

Několik mnou vybraných evropsky významných lokalit jsem zhodnotil na podkladu mapových vrstev, vytvořených Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky v letech 2000–2016. Stejně lokality jsem navštívil v březnu 2018 za účelem hodnocení aktuálního stavu biotopů.

V lokalitě Kosíř – lomy proběhlo mapování v roce 2007. Po 11 letech je situace velmi podobná. Při svém terénním průzkumu jsem se setkal se stejnými křovinami, které nejsou zaopatřeny vhodným managementem. Stejně tak osypy jsou stále bez vegetace, což ovšem není snadné ovlivnit. Na druhou stranu, lokalita je stále refugiem pro koniklec velkokvětý a další biologické druhy, což značí minimálně stejný stav, jako v minulosti.

Stráň nad Huťským potokem byla mapována v roce 2016, a proto jsem neočekával výrazné změny. Očekávání dostalo naplnění. Dokonce i subjektivní hodnocení mapovatele si bylo s mým hodnocením blízké, což se nestalo ve všech případech. Ostatně srovnávat

výsledky mojí metodiky s hodnocením v regionálním kontextu není úplně relevantní, ovšem dobře slouží jako pomůcka.

I v lokalitě Hrdibořických rybníků se dřívější hodnocení a hodnocení moje takřka srovnalo. Oproti roku 2012 se nezlepšil problém s nepůvodními jehličnany, zato přibýlo dost pokácených stromů na levém břehu jednoho z rybníků. Důvod se mi nepodařilo zjistit. Je ovšem otázkou, jestli tento úbytek v dřevinné skladbě nebude mít negativní vliv na vodní režim krajiny a nenastanou problémy s tím spojené. Jedním z nich by bylo narušení ekosystému matizny bahenní, která je na současném vodním režimu závislá.

V Přestavlckém lese se bijí vlastnická práva občanů s plány péče ochránců přírody. Les je poznamenán těžbou, která do dnešních dnů stále pokračuje. Tudíž mapování z roku 2012 dosáhlo velice podobných výsledků, kterých jsem dosáhl já. V méně dostupných částech lesa najdeme neporušené reprezentativní biotopy. Na druhou stranu, blízko cest a v dostupnějších frakcích lesa se druhová skladba často velmi odlišuje od původního stavu. Smrkové monokultury a lesní školky jsou častým obrazem. Do budoucna by se měl management této lokality zaměřit spíše na komunikaci s vlastníky a následném konsenzu než na revitalizaci těžbou postižené krajiny.

Dolnímu a Prostřednímu Svrčovu jsem udělil vynikající hodnocení, na kterém jsem si pevně stál. Překvapením pro mě proto bylo průměrné hodnocení z roku 2010. Důvodem této rozdílnosti byl odlišný pohled na lokalitu. Já jsem se zaměřil na předmět ochrany, kuňku žlutobřichou, a na optimální podmínky pro její populaci. Mapovatel se zaměřil spíše na makrofytní vegetace, typické pro biotopy v této lokalitě.

Jako velmi zajímavé se ukázalo srovnání dvou vedle sebe ležících lokalit. Lokalita U Bílých hlín a U Strejčkova lomu mají stejné geologické podloží, stejné klimatické podmínky a působí na ně stejně vlivy z okolí. Obě jsou obhospodařované takřka stejným managementem, kosením. I podle mé metodiky, i podle metodik AOPK ČR získala lokalita U Bílých hlín lepší hodnocení. Podle mého názoru budou hlavními důvody ty, že toto území je menší a snáze udržovatelné, taktéž je méně atraktivní pro lidi a tím pádem nepodléhá degradaci s tím spojené.

Na území České republiky bychom našli řadu míst, která jsou chráněna jen papírově. To znamená, že jsou zapsaná v nějakém registru a vztahují se na ně určitá práva a povinnosti, avšak ve skutečnosti v těchto oblastech neprobíhá žádný management vedoucí k ochraně přírody. Index NCEI (Pechanec, et al., 2018) udává procentuální podíl biotopu chráněného soustavou Natura 2000 ku celkové ploše biotopu na území státu. Index ukazuje výsledky v rozsahu od 0 do 1, kde 1 znamená, že veškerá plocha biotopu spadá

pod ochranu soustavy. Veškeré srovnávání se odehrává na podkladu informací z katalogu biotopů ČR. V České republice je celkový index 0,36. To znamená, že pouze 36 % plochy biotopů z katalogu spadá pod ochranu soustavy Natura 2000. Celkem 156 biotopů zabírá 15,8 % plochy České republiky. Z toho 55 typů biotopů je v celkovém rozsahu menších jak 1 km² a 17 dokonce menších jak 0,1 km². Přestože je index NCEI pro Českou republiku poměrně nepříznivý, najdeme několik typů biotopů, která jsou chráněny celkově, tedy získali výsledek NCEI 1. Jde především o malé a nejvíce kriticky ohrožené biotopy. To, že jsou neefektivně chráněny velké lokality, je z hlediska ochrany přírody velkým problémem např. pro ochranu velkých býložravců (Pechanec, et al., 2018).

Podle mezinárodní organizace IUCN je dobrá ochrana lokality taková, kdy pochopíme stávající hrozby, zareagujeme na ně logickým managementem a vezmeme v potaz ekosystémové služby, ze kterých těží obyvatelstvo žijící v blízkosti (Alexander, 2008). Natura 2000 se velmi blíží tomuto konceptu ochrany přírody. Na evropsky významných lokalitách vidíme známky racionálního plánování. Pro udržení stávající biodiverzity se využívají nástroje, jako je extenzivní hospodaření. Některé biotopy jsou dokonce doporučovány pro antropogenní využívání. Těmito biotopy můžou být louky s pastvou jako vhodným managementem, nebo rybníky s doporučením k rybaření.

Otázkou, která se nabízí je, zdali je nutné zvětšovat plochu chráněných území. Výhodnější by bylo zefektivnit ochranu v již existujících chráněných oblastech, a to například pomocí soustavy Natura 2000. Tímto zefektivněním by došlo k vymýcení zmíněných území, která jsou chráněna pouze na oko. Pokud se rozhodneme pro tento typ ochrany, tedy upřednostnění biodiverzity před přírodními procesy, může to být výhodné jak pro okolní obyvatele, tak pro samotnou přírodu.

Do budoucna je plánováno rozšířit oblast ochrany na 20 % pevniny a 17 % moří a pobřeží. Aby byla ochrana efektivní a pouze se neplnily nové normy, je důležité začít propojovat ochranu přírody s politikou zemědělství.

9. ZÁVĚR

Na to, zda plní soustava Natura 2000 svůj účel, jsem se rozhodl odpovědět pomocí porovnání několika evropsky významných lokalit v čase. Na základě mých požadavků jsem vybral osm vyhovujících lokalit. Dalším krokem bylo osvojení vhodné hodnotící metodiky a její použití v terénu. Bylo důležité provést vlastní průzkum jako první. Po nahlédnutí do mapových podkladů AOPK ČR bych již nebyl schopen zaujmout nezávislý názor. V každé

lokalitě jsem pořídil fotodokumentaci a během hodinového průzkumu doplnil veškeré zjištělé informace. Kritéria, na která nebylo možné z rozličných důvodů odpovědět, jsem doplnil později a z relevantních zdrojů.

V druhé fázi jsem z poskytnutých map vyhledával a vypisoval důležité charakteristiky, které se daly porovnávat s mými vlastními daty. Hodnotící metodika AOPK ČR je velmi odlišná od té moje, a proto bylo srovnávání náročné. Pokud bych mechanicky porovnával dvě kritéria, která se mi zdála nejvíce vypovídající, mohly by být výsledky zavádějící. Zvolil jsem proto individuální přístup. Každá z mnou vybraných lokalit čelila nějakému svému problému a já jsem se zaměřil na to, zdali se v průběhu let tento problém vyřešil, nebo jestli se na nápravě pracuje pomocí vhodného managementu. Tento přístup byl v několika případech nedostatečný, jelikož původní mapování bylo často jen dva, nebo tři roky staré, a proto problémy zůstávaly.

Jako neúčinnější se ukázalo nehledat univerzální metr a místo toho slovně ohodnotit lokalitu na podkladu všech dostupných aspektů. Výstupem této metody není přesné zhodnocení, jak a o kolik se evropsky významné lokality změnily k lepšímu, či horšímu. Výstupem je důkaz, že lokality spadající do soustavy Natura 2000 jsou efektivně obhospodařovány a díky promyšlenému managementu je zajištěn jejich rozvoj správným směrem.

Díky tomuto výsledku se mi podařilo prokázat, že Natura 2000 není jen projevem evropské byrokracie, ale opravdu dělá ochranu přírody efektivnější. Evropsky významné lokality jsou díky usilovné a promyšlené práci ve velmi dobrém stavu. Rozsah plnění směrnic Nature 2000 si každý členský stát volí sám. Prokázali jsme však, že při poctivém plnění má tato soustava pozitivní dopady na evropskou přírodu.

10. SEZNAM ZDROJŮ A LITERATURY

SEZNAM LITERATURY

Lustyk, P., & Guth, J. (2010). Metodika aktualizace vrstvy mapování biotopů. *AOPK ČR, Praha.*

Svátek, M., & Buček, A. (2005). Metodika hodnocení stavu a péče v maloplošných zvláště chráněných územích. *Ústav lesnické botaniky, dendrologie a geobiocenologie, Lesnická a dřevařská fakulta, Mendelova univerzita, Brno.*

HULEJOVÁ, K. (2010). *Právní režim pozemků sloužících ochraně přírody* (Doctoral dissertation, Masarykova univerzita, Právnická fakulta).

Machar, I., & Drobilová, L. (2012). *Ochrana přírody a krajiny v České republice: vybrané aktuální problémy a možnosti jejich řešení*. Univerzita Palackého v Olomouci.

Borovičková, H., & Havelková, S. (2005). *Nástroje ochrany přírody a krajiny*. Ministerstvo životního prostředí.

Pechanec, V., Machar, I., Pohanka, T., Opršal, Z., Petrovič, F., Švajda, J., ... & Málková, J. (2018). Effectiveness of Natura 2000 system for habitat types protection: A case study from the Czech Republic. *Nature Conservation*, 24, 21.

Alexander, M. (2007). *Management planning for nature conservation: a theoretical basis & practical guide*. Springer Science & Business Media.

SEZNAM ONLINE ZDROJŮ

Státní politika životního prostředí České republiky 2012–2020. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha: MŽP, c2008-2018, 2016 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi/\\$FILE/SOPSZP-Aktualizace_SPZP_2012-2020-20161123.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi/$FILE/SOPSZP-Aktualizace_SPZP_2012-2020-20161123.pdf)

Koncepce ochrany přírody a krajiny pro území Olomouckého kraje. *Olomoucký kraj* [online]. Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/koncepce-ochrany-prirody-a-krajiny-pro-uzemi-olomouckeho-kraje-cl-364.html>

Základní údaje o soustavě NATURA 2000 v ČR. *Http://www.nature.cz/natura2000-design3/hp.php*[online]. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, c2006, 2005 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=1821&akce=&ssHledat=>

Digitální registr ÚSOP [online]. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2018 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/evl/>

Kosíř – lomy. *Evropsky významné lokality* [online]. Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2017 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/kosir-lomy-cl-2997.html>

Stráň nad Hutským potokem. *Evropsky významné lokality* [online]. Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2017 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/stran-nad-hutskym-potokem-cl-2938.html>

Za Hrnčířkou. *Evropsky významné lokality* [online]. Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2017 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/za-hrncirkou-cl-2941.html>

Přestavlcký les. *Evropsky významné lokality* [online]. Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2017 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/prestavlcky-les-cl-2926.html>

Dolní a Prostřední Svrčov. *Evropsky významné lokality* [online]. Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2017 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/dolni-a-prostredni-svrcov-cl-2967.html>

U Bílých hlín. *Evropsky významné lokality* [online]. Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2017 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/u-bilych-hlin-cl-2939.html>

U Strejčkova lomu. *Evropsky významné lokality* [online]. Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2017 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/u-strejckova-lomu-cl-2940.html>

Hořeček mnohotvarý český. *Záchranné programy* [online]. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, c2018 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.zachranneprogramy.cz/horecek-mnohotvary-cesky/>

GRULICH, Vít. CAREX OBTUSATA Lilj. – ostrice přítupá / ostrica. *Botany* [online]. Botany, c2007-2017, 2012 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://botany.cz/cs/carex-obtusata/>

CHYTRÝ, Milan. *Katalog biotopů České republiky: Habitat catalogue of the Czech Republic*. 2. vyd. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2010. ISBN 978-80-87457-03-0.

RYBKA, Vlastik a Jan VRBICKÝ. Matizna bahenní: *Angelica palustris*. In: *Sagittaria: Sdružení pro ochranu přírody střední Moravy* [online]. Olomouc: Sagittaria, c2010, 2007 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.sagittaria.cz/upload/publikace/matizna-bahenni.pdf>

PODEŠVA, Zdeněk. ANGELICA PALUSTRIS (Besser) Hoffm. – matizna bahenní / ostrík močiarny. *Botany* [online]. Botany, c2007-2017, 2007 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://botany.cz/cs/angelica-palustris>

HÁKOVÁ, Alice. Dubohabřiny. In: *Sagittaria: Sdružení pro ochranu přírody střední Moravy* [online]. Olomouc: Sagittaria, AOPK ČR, c2010, 2006 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.sagittaria.cz/upload/publikace/let-dubohab-cely.jpg>

Přírodní památka U Bílých hlín. *Sagittaria: Sdružení pro ochranu přírody střední Moravy* [online]. Olomouc: Sagittaria, c2010 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.sagittaria.cz/cs/prirodni-pamatka-u-bilych-hlin>

OTAVA, Jiří. U Strejčkova lomu. *Geologické lokality* [online]. Praha: Vajskebrová, c2003-2012, 2017 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://lokality.geology.cz/d.pl?item=3&id=1688&vyb=1&odlok=7>

MACHÁT, Ondřej. U Strejčkova lomu – přírodní památka. *Natura Bohemica: příroda České republiky* [online]. Natura Bohemica, c2008-2018, 2008 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.naturabohemica.cz/u-strejckova-lomu/>

Datové sady [online]. Praha: AOPK ČR, 2018 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <http://opendata.nature.cz/>

